

Vijf en Negentigste Verslag
van den toestand en de handelingen van het
FRIESCH GENOOTSCHAP
van
GESCHIED-, OUDHEID- en TAALKUNDE
te LEEUWARDEN,
over het jaar 1922—1923.

(Uitgebracht in de Algemeene Ledenvergadering van 27 Oct. 1923.)

Geachte Aanwezigen!

Bij den terugblik over het afgelopen Genootschapsjaar mogen wij dankbaar constateeren, dat het een voorspoedig jaar is geweest, waarin veel tot stand is gekomen, ook ten gevolge van den krachtigen finantiëelen steun, welke het Genootschap van de Staten van Friesland mocht ondervinden.

In de samenstelling van het Bestuur werd dit jaar geene wijziging gebracht. De heer N. Ottema, die sedert het vertrek van Jhr. Six, het beheer over het Friesch museum, als waarnemend directeur, had gevoerd, legde die functie op 3 Januari 1923 neer, in verband met de benoeming van den heer M. W. Vieweg tot directeur van het Friesch Museum, voorloopig voor den tijd van twee jaar. Deze benoeming gaf tevens den heer Mr. W. B. Buma aanleiding om het præsidium van de Museum-Commissie over te dragen aan den heer Ottema, die z. i. thans het meest daarvoor in aanmerking kwam.

De bezoekers van het museum hebben kunnen opmerken, dat er dit jaar talrijke verbeteringen in het gebouw en in de tentoonstelling der verzamelingen zijn aangebracht. Daar ik niet op het verslag van den directeur van het museum wil vooruitloopen, wijs ik hier enkel op de restauratie van de porceleinzaal en het penningkabinet, welke gedurende geruimen tijd een punt van bespreking heeft uitgemaakt. Verschillende schenkingen en legaten, zoowel aan het museum als aan de bibliotheek, bewijzen, evenals het museumbezoek, dat de belangstelling in het Friesch Genootschap niet verflauwt. Onder de museumbezoekers vermeld ik hier in het bijzonder den Franschen gezant, den heer Charles Benoist, die op 12 September 1922 Leeuwarden bezocht.

Behalve het 94e verslag van zijne handelingen, gaf het Genootschap dit jaar de derde aflevering van deel XXVII van *De Vrije Fries* uit. Het knoopte weer de betrekking aan met verschillende buitenlandsche bibliotheken, welke door den oorlog was verbroken, terwijl het met andere in nieuw ruilverkeer van publicaties trad; het steunde den aankoop van de verzameling oud-Friesche handschriften van von Richthofen, welke collectie thans in de Provinciale Bibliotheek van Friesland berust; het stond prof. dr. Wirth een bedrag toe voor het maken van photographische opnamen van zinnebeeldige teekenen van Oud-Friesche volkskunst, het schonk geldelijke ondersteuning voor de uitgave van eene Duitsche dissertatie over den Harlinger schilder Jan Bakker en voor het werk van prof. Holthausen uit Kiel, getiteld: „Kürzgefasstes alt-friesisches Wörterbüch, mit etymologischen Nachweisen.

Wat zijne huishoudelijke verrichtingen betreft, deel ik

U mede, dat het Genootschap dit jaar zijne algemeene ledenvergadering hield op 27 October 1923, onder leiding van den voorzitter, mr. P. A. V. baron van Harinxma thoe Slooten. Mede namens den heer H. Eisma bracht de heer N. T. Haversmidt verslag uit over de rekening van den penningmeester, mr. J. L. van Sloterdijck. Met dankzegging voor zijn nauwgezet beheer werd deze gedéchargeerd. De begrooting voor het volgende jaar werd toegelicht en goedgekeurd. Hierop had de verkiezing plaats van drie bestuursleden. De aftredende heeren: mr. P. A. V. baron van Harinxma thoe Slooten, dr. S. A. Waller Zeper en dr. L. IJntema werden herkozen en namen hunne herbenoeming aan. Ten slotte gaf de voorzitter het woord aan mr. P. C. J. A. Boeles voor eenige mededeelingen over Friesche sport en sportprijzen. Deze wees er op, dat er van de ouderwetsche sport in Friesland weinig meer over is. Hij gaf een kort overzicht over de verschillende soorten van sport, welke eertijds bij de Friezen in zwang waren, zooals het kolfspel, het papegaai-schieten, het ganze-trekken, het hondewippen etc.; gehandhaafd hebben zich nog het ringrijden en het harddraven op de korte baan, ofschoon dit laatste meer en meer verdrongen wordt door wedstrijden op de lange baan. De prijs, uitgelooft voor draverijen op de korte baan, was reeds sinds twee eeuwen, meestal eene zweep, met goud of zilver gemonteerd. Reeds in 1650 moet zulk een zweep te Bolsward verreden zijn. In het Friesch museum is eene verzameling van 44 zweepen ten toon gesteld, welke alle door den heer S. A. Visser, te Akkrum, werden gewonnen. Deze collectie is door mej. S. A. van der Vegt, te Akkrum, aan het Genootschap in bruik-

leen afgestaan. Den meesten opgang maakte het verrijden van de zoogenaamde: „Koningszweep”, welke op 31 Mei 1821 door Koning Willem I, ter aanmoediging van de paardenfokkerij, werd ingesteld en sinds jaarlijks werd uitgelooft, tot 1887. Oorspronkelijk waren de zweepen kort, daar zij voor ruiterspaarden dienden; later, toen men met chaisen reed, gebruikte men lange zweepen. De spreker toonde enkele zweepen, o. m. die, welke in 1811 werd verharddraafd bij het feest ter eere van de geboorte van den zoon van Keizer Napoleon I; benevens een zilveren tuigje, dat oudtijds werd uitgelooft bij zeilwedstrijden. Deze laatste sport is, evenals het schaatsenrijden, in Friesland steeds zeer geliefd. Met dank aan den spreker sloot de Voorzitter de vergadering.

In den loop van den winter werden er drie avondbijeenkomsten gehouden, waarbij achtereenvolgens prof. dr. H. Wirth, uit Marburg, prof. dr. I. H. Gosses, hoogleeraar te Groningen en prof. dr. T. J. de Boer, hoogleeraar te Amsterdam, als sprekers optraden.

Prof. dr. H. Wirth had tot onderwerp gekozen: „De uileborden en andere zinnebeeldige teekens in Friesland”. In zijne inleiding waarschuwde de spreker zijne toehoorders zich niet te stellen op het standpunt van hen die, prat gaande op de vele gemakken, welke de moderne tijd hun heeft gebracht, met zelf-overschatting neerzien op het duister verleden: innerlijke beschaving en geluk toch zijn onafhankelijk van tijdsbegrip.

Het verleden na te vorschen is den mensch aangeboren. Waar nu geschiedboeken zwijgen, wijst de studie van oude talen nog op gewoonten en feiten van lang vervlogen tijden; waar deze uitgeput is, grijpt de præ-

historische wetenschap naar de spade en ontworstelt aan de aarde hare geheimen. Zoo wordt de geschiedenis der menschheid van 10.000 tot op 30.000 jaren vóór Christus teruggevoerd. Met honderden lantaarnplaatjes lichtte de spreker zijn betoog toe. Zinnebeeldige teekeningen, gevonden op rotssteenen, zoowel in Zweden, als in Frankrijk en Duitschland, vormen als het ware een handboek der mythologie: zoo ziet men in het rad het teeken der heiligheid; in het zesspakig rad, het teeken van God; in het achtpakige rad, het zonnerad als heilsymbool; in het kruis het teeken des lichts. Die teekenen zijn van geslacht op geslacht overgegaan en werden steeds weer gebruikt, ofschoon de beteekenis langzamerhand verloren ging en de oude vormen, door willekeurige versieringen soms moeilijk weer te herkennen zijn. Dit is o. m. het geval met de uileborden, welke den levensboom voorstellen. De heer Wirth besloot zijne geestdriftige rede, welke hij noode te middernacht eindigde, met een levendig pleidooi voor de echtheid van het Oera-Linda-bok. Hij beschouwt dit geschrift, dat sinds jaar en dag als eene mystificatie geldt, als ten minste ten deele, echt. Het moge zijn, dat dit boek in verloop van tijd verminkt en door allerlei toevoegselen bedorven is, toch is z. i. de kern eene oer-oude overlevering, het waardevolste document, dat de geschiedenis dezer landen kan aanwijzen.

De tweede lezing werd gehouden door prof. dr. I. H. Gosses, die over „Friesland in de eerste jaren van den tachtigjarigen oorlog” sprak. Hij begon met er op te wijzen, dat men, in ons afgelegene gewest in dien tijd eigenlijk maar weinig vernam van hetgeen er in de overige Nederlanden voorviel. Georganiseerd en open-

lijk verzet tegen de Regeering is hier slechts ééns voorgekomen, en wel in 1572, nadat Enkhuizen en de steden benoorden het IJ waren opgestaan en de Zuiderzee in handen der rebellen geraakt was. Daar deze opstand zich evenwel tot een paar plaatsen, met Leeuwarden als middelpunt, bepaalde, kwam er weinig van terecht. Het blokhuis te Leeuwarden bleef in handen van Caspar de Robles, die er het grootste deel van zijne troepen in legerde. Sneek, Bolsward en Franeker, welke geuzenbezetting hadden ingenomen, waren weinig over hunne garnizoenen gesticht. Ook het platteland had van de Geuzen te lijden, die alle kloosters verwoestten. Groote schade richtten zij echter niet aan, daar de hoofdmiddelen van bestaan: landbouw en veeteelt, zich spoedig herstelden. Slechts drie maanden duurde de opstand, doch ook de bevrediging was van korten duur. Er bestond geen innerlijke band tusschen de Friezen en het Huis van Habsburg, dat door aankoop in het bezit van ons gewest was gekomen. Zij werden door de Regeering meer in toom gehouden, dan hun lief was, en het Landsbestuur, zonder nog tyranniek te wezen, gaf niet, wat men er van verwachtte. In den grond was het anti-nationaal. Daarbij kwam de zware druk der belastingen. Zoodra de tijden rijp waren, in 1580, schudde Friesland het Spaansche juk af.

Op de derde bijeenkomst voerde prof. dr. T. J. de Boer het woord over Dante en Macchiavelli. Om deze beiden te vergelijken, beschouwde hij Dante minder als dichter, dan als filosoof, historicus en politicus. Beiden streefden naar de eenheid van Italië; beiden beschouwden vrede, vrijheid en recht als hun ideaal; beiden werden om hunne politieke gevoelens uit hunne

geboortestad Florence verbannen en schreven in ballingschap hunne beroemde werken. Doch, bij zooveel overeenkomst, welk een diepgaand verschil. Dante de dichter, de idealist; Macchiavelli, de man van het proza, van het helder inzicht en nuchter, scherp verstand. Dante zocht naar wereldvrede; Macchiavelli naar de eenheid van een tot de tanden gewapend Italië.

Zoowel in de periode, waarin Dante leefde (1300), als in die waarin Macchiavelli werkte (1500) was Italië een beeld van verwarring en strijd. Florence, hunne vaderstad, werd verscheurd door partijschappen en voerde voortdurend oorlog met de nabijgelegen steden en staten. In Dante's tijd bestreed daarenboven de Duitsche keizer den Paus, als wereldlijk vorst. Aanvankelijk schaarde Dante zich, evenals Florence, aan de zijde van den Paus; later koos hij de partij van den Duitschen keizer, die, naar hij hoopte, de eenheid van Italië zou herstellen. Hij was van meening, dat de Paus zijne wereldlijke macht moest prijsgeven, om, als kerkvorst, enkel de herderlijke macht uit te oefenen. Hendrik VII, van 1308—1313 keizer van Duitschland, dien Dante als een Romein beschouwde en van wien hij het heil van zijn vaderland verwachtte, heeft inderdaad eene poging gedaan om de eenheid van Italië te bewerken, doch te vergeefs. Maar ook de wereldlijke macht van den Paus had reeds haar hoogtepunt bereikt en ging haar ondergang langzaam tegemoet. Ondanks zijne politieke inzichten is Dante steeds een oprecht Katholiek gebleven: hij eerde de Kerk, die, volgens hem, geen ander doelwit mag hebben dan de bevordering van het heil der ziel. Door het wereldlijk gezag des Keizers en de geestelijke macht des Pausen, zou er, zoo hoopte

Dante, een nieuw krachtig Romeinsch rijk ontstaan, waarin vrede heerschte.

Ook Macchiavelli streeft naar de eenheid van Italië, maar op anderen grond, n.l. uit machtsbegeerte. Hij toch beschouwt de machtigste volken als de beste. Daarom beveelt hij zijne landgenooten de Noord-duitsche Hanze-steden ter navolging aan, daar deze zich verheugen in vrijheid en burgerdeugd. Macchiavelli gelooft, dat enkel een sterk man - uit het Huis der Medici - met een krachtig nationaal leger het land kan redden uit de ellende, waarin het door twist en tweedracht is gestort. Hij pleit voor algemeenen dienstplicht; het geheele volk moet de wapenen leeren dragen; de huurlingen moeten worden verdreven. Zooals Dante de man is van de vrede, door recht, zoo is Macchiavelli de man van den gewapenden vrede. Deze verloor zich niet in dichterlijke droomen; hij beschouwde als practicus den mensch. Hij wees er op, dat men de hartstochten van zijne medemensen moet leeren kennen, indien men hen wil beheerschen. „Hoe zouden Dante en Macchiavelli tegenover onzen tijd staan”? vroeg de spreker zich ten slotte af. Dante zou waarschijnlijk de eenheid van Italië, welke in 1870 werkelijkheid is geworden, dienstbaar willen maken aan den wereldvrede. Macchiavelli daarentegen zou in een krachtig Italië in vele opzichten zijn ideaal verwezenlijkt hebben gezien en den Volkenbond ongerijmd hebben geacht, als strijdig met de menschelijke natuur.

Op 30 Juni 1923 bedroeg het aantal:

Gewone leden	809
Correspondeerende leden	5
Donatrices	5
Buitengewone leden	28
Eerelid	1

Te zamen 848 leden.

Van de gewone leden bedankten er dit jaar 45 en ontvielen er 15 door den dood.

Het museum is in het Genootschapsjaar, loopende van 1 Juli 1922—30 Juni 1923, bezocht door:

10244 betalende en
1250 niet betalende personen

totaal 11494 bezoekers.

Wat de finantiën betreft, bedroegen dit jaar de gewone ontvangsten f 20696.88 en de buitengewone (de van het Rijk ontvangen bijdrage voor de collectie von Richthofen, en een deel van het legaat Looxma IJpey voor verbouwing van de porseleinzaal, te zamen) „ 6648.22
totaal der ontvangsten f 27345.10

De gewone uitgaven beliepen f 17727.45 en de buitengewone „ 6687.12
totaal der uitgaven f 24414.57 „ 24414.57
zoodat er op den gewonen dienst een batig saldo is van f 2930.53

Het fonds voor buitengewone herstellingen bedraagt f 8549.44; het fonds voor oude zuivel- en landbouw- werktuigen f 881.06 en het Van Eysingafonds f 39635.78.

R. VISSCHER, *Secretaresse*.

VERSLAG VAN DEN DIRECTEUR

VAN HET

FRIESCH MUSEUM

OVER HET TIJDVAK VAN 1 JULI 1922—30 JUNI 1923.

Met ingang van 1 Januari 1923 kon wederom voorzien worden in de sedert 1 Juli 1921 bestaan hebbende vacature van het directeurschap en wel door benoeming van den heer M. W. Vieweg te Leeuwarden als zoodanig. Deze zal dus verslag doen over de tweede helft van dit genootschapsjaar, terwijl de ondergeteekende, in aansluiting met de verslagen over de beide vorige genootschapsjaren, verantwoording doet voor wat door hem in de anderhalf jaar van zijn waarnemend directeurschap is bereikt, of waarnaar door hem althans is gestreefd.

Het spreekt vanzelf dat, waar hij slechts een klein gedeelte van zijn tijd aan de museum-belangen kon wijden, sommige veel tijd eischende werkzaamheden moesten worden uitgesteld en van andere alleen de voorbereidselen konden worden getroffen.

Zoo moest speciaal het controleeren en completeeren van de inventarissen van in vroegere jaren verkregen voorwerpen worden uitgesteld.

De aandachtige lezer van de verslagen van het Friesch museum zal zien, dat reeds sedert het 88e verslag (1915-1916) dat onderwerp jaarlijks wordt vermeld. Door werkzaamheden, voortvloeiende uit den dagelijkschen gang

van zaken in het museum en die, besteed aan de ordening en popularisatie der verzamelingen zelf - in verband met de wisselingen in het directeurschap en andere omstandigheden - is het werkplan voor dit onderwerp tot nog toe onvoltooid gebleven. Het zal zeer zeker een eerste eisch zijn, die aan den nieuwen directeur wordt gesteld, dat dit onderwerp wordt afgedaan. Eerst wanneer dit het geval is, zal tot het maken van catalogi van speciale onderafdeelingen kunnen worden overgegaan.

Om tegemoet te komen aan het ontbreken van een catalogus - aangezien die van 1908 totaal was uitverkocht - werd in 1921 door den conservator van de archaëologische afdeling, Mr. P. C. J. A. Boeles, en ondergeteekende, met medewerking van den toenmaligen directeur Jhr. E. C. Six, een gids voor het museum samengesteld en werden in alle zalen van het museum opschriften, die de bezoekers nadere inlichtingen over het opgestelde verschaffen, aangebracht. Daardoor werd tegemoet gekomen aan te dezer zake geuite klachten en met voldoening kan worden geconstateerd, dat de genomen maatregelen door de bezoekers van het museum worden gewaardeerd en de klachten van eenige jaren geleden opgehouden hebben.

Veel werk is gepresteerd door het aanknoopen van nieuwe en het weder opvatten van oude relaties van het museum met verschillende kringen onzer Friesche samenleving. Niet alleen werden daarvoor van tijd tot tijd speciale reizen in de provincie gedaan en werden musea in het binnen- en buitenland bezocht, doch werd vooral ook een geregeld contact onderhouden met den antiekhandel en werd zoowel te Leeuwarden, als in de

provincie bij alle voorkomende gelegenheden samenwerking met allerlei personen gezocht. In de eerste plaats kwamen hiervoor in aanmerking de eigenaren van in afgraving zijnde terpen en hunne terpbazen en werklieden; verder opkoopters, sloopers, grondwerkers en allerlei nijveren, die betrokken waren bij bedrijven en neringen, waarvan de oude werktuigen voor het museum belang konden hebben.

Aldus werd de relatie met oproepers op boereboelgoeden aanleiding tot uitbreiding van de afdeling betrekking hebbende op het oude zuivelbedrijf; die met koek- en banketbakkers tot het verkrijgen van een eenige collectie antieke taaiïvormen en andere koekebakkersgereedschappen; die met zilversmeden tot het verwerven van zeker meer dan een duizendtal oude goud- en zilversmidsmoedellen en werktuigen; die met timmerlieden tot het uitbreiden van de collectie versierde gereedschappen, speciaal schaven; die met eigenaren van oude winkels tot het vormen van een verzameling snuffpotten, rookende mooren, weegschaalhangars en andere winkelversieringen en die met sloopers tot de uitbreiding van de reeds zeer belangrijke groep gevelsteenen en andere bouwfragmenten.

Voor de uitbreiding van de tentoonstelling- en depotruimten van ons museum, die reeds in voorbereiding is genomen en die naar te hopen is ook niet te lang op zich zal laten wachten, is dus de inhoud al voor een niet onbelangrijk deel aanwezig. Met groote voldoening kan hierbij gewezen worden op de op sympathie voor het Friesch museum en op werkelijke liefde voor hun vak gegronde, welwillende medewerking van alle personen, bij wie ten dezen werd aangeklopt.

Zonder uitzondering werden de werktuigen en gereedschappen, die voor het vastleggen der oude bedrijven nuttig en noodig waren om niet of tegen een billijke vergoeding aan het museum afgestaan en zichtbaar toonden velen, die in dezen hunne medewerking verleenden, zich voldaan over de gelegenheid om aldus de kenmerkende technieken van hun evolutioneerend bedrijf vast te leggen.

Deze nasporingen brachten weer contact mee met anderen, die vroeger of thans nog in dezelfde onderwerpen belang stelden en zoo waren bijvoorbeeld belangrijke gegevens door onzen vroegeren stadgenoot den heer F. C. Bakkers verzameld omtrent de gilden der zilversmeden in Friesland en van vele bezitters van oud Friesch zilverwerk voor het verkrijgen van afdrukken van oude zilverkeuren en -merken hiervan weer het gevolg.

Een enkele maal moest hierbij naar een plaatsing buiten het museum worden omgezien. Dit was het geval met de oude lijnbaan met vele, zeker nog uit de 18e eeuw stammende touwslagersgereedschappen, afkomstig van den heer J. Vergonet, die in het bezit kwamen van het Friesch Genootschap, doch die aan het Openlucht museum te Arnhem in bruikleen werden afgestaan, ter opstelling op haar terrein op den Waterberg aldaar.

Moge dus deze samenwerking en algemeen onderzonden sympathie dankbaar stemmen in de overtuiging, dat daardoor ook de verdere ontwikkeling van het museum gewaarborgd is, het zij verre dat wij in dezen voldaan mogen zijn.

In vele der hiervoor genoemde afdeelingen moet het-

geen tot nog toe verkregen is nog maar beschouwd worden als een begin, dat alleen door medewerking van zeer velen, ja van allen aan wie Frieslands oude geschiedenis en kunst ter harte gaat, te volmaken is. Gaarne wordt dan ook de opwekking tot die medewerking in het 93e verslag (1920-21) geplaatst, hierbij nog eens herhaald. Het is onnoodig hier op onderdeelen in te gaan.

Voor wie de moeite wil doen de lijst van aanwinsten door te lezen, is nog menige typische aanwinst op te merken. Voegt men bij deze lijst van aanwinsten nog die van de archaeologische en numismatische afdeelingen en denkt men zich daarbij nog de eenige duizenden nummers omvattende, nog niet afzonderlijk gepubliceerde samenhangende groepen aanwinsten als: scherpenvondsten, zilversmidsmodellen, winkelversieringen en dergelijke, dan krijgt men eenig overzicht in den gestadigen groei van het centrum der Friesche oudheidkunde.

Deze gestadige groei en de noodzakelijk daaruit voortvloeiende werkzaamheden van inventariseeren, ter bezichtiging-opstellen, in depot-opbergen en groepsgewijze catalogiseeren maakt het noodig, dat een persoon zijn volle werkkracht aan het directeurschap van het museum kan geven.

Toen dan ook het bestuur in den heer Vieweg den geschikten persoon meende gevonden te hebben om het directeurschap op zich te nemen, heb ik gaarne de tijdelijk door mij ingenomen plaats voor hem ingeruimd.

Het zou mij een groote zelfoverwinning gekost hebben het waarnemend directeurschap neer te leggen,

wanneer ik daardoor de geregelde aanraking met ons museum had moeten verliezen.

Als bestuurslid en als conservator van de afdeeling ceramiek blijf ik echter nog in dagelijksch contact met onze verzamelingen en hoop in aangename samenwerking met den directeur en de reeds vele jaren aan het museum verbonden beambten, den amanuensis D. Draaisma en den suppoost D. Ablj, ook nog verder het mijne te kunnen doen om de belangen van ons mooie museum te bevorderen.

NANNE OTTEMA.

Na de aanvaarding van het Directeurschap van het museum door den ondergeteekende, werden verschillende zaken, die tengevolge van de omstandigheden, boven vermeld, niet tot afdoening waren gekomen, met kracht ter hand genomen. In de eerste plaats werden vele opschriften, die verouderd waren of vervuild, vernieuwd en aangevuld, terwijl verschillende vitrines werden schoongemaakt en opnieuw gerangschikt, wat aan eene behoorlijke tentoonstelling der voorwerpen ten goede kwam.

Het kleine vertrek, waar de bezoekers worden ontvangen en hun naam inschrijven, werd opnieuw behangen en van linoleum voorzien. Hierbij deed zich het aardige geval voor, dat onder het oude behang gedeelten te voorschijn kwamen van het geschilderde 18e eeuwse behang, dat oorspronkelijk het vertrek gesierd had.

Enkele stukken waren nog in een staat, die restaureren mogelijk en wenschelijk maakte. De heer E. Grips, kunstschilder te Vught (N.B.) is daar thans mee bezig

en de herstelde stukken zullen weder in het kamertje worden aangebracht.

In de Bestuurskamer werd electrisch licht aangebracht, terwijl het electrische net in het gebouw belangrijk werd uitgebreid.

Na afloop van de drukte der Paaschdagen werd een aanvang gemaakt met de verbetering van de Porseleinzaal. Plannen hiervoor bestonden reeds lang, doch waren nog nimmer tot uitvoering gekomen. Nieuwe vitrines werden aangekocht voor de opstelling van de fraaiste en kostbaarste stukken, een Perzisch tapijt werd aangeschaft, alsmede een nieuwe looper, de wanden werden met doek bekleed en het resultaat was, dat de Porseleinzaal verjongd en herboren uit haar asch te voorschijn trad. Vermeld dient hierbij de schenking door den heer J. D. Dresselhuys Jr. alhier van een tapijt, dat het geheel een nog waardiger aanzien geeft. Ook de bovenzaal werd onder handen genomen, zoodat aldaar eveneens de toestand aanmerkelijk verbeterd is.

Door de zorg van den heer D. de Wild te 's Gravenhage werden weder vier belangrijke stukken gerestaureerd en in hun oorsponkelijken staat terug gebracht.

De verwisseling van de tentoongestelde aquarellen en prenten uit de collectie Quaestius op het Prentenkabinet, had geregeld kwartaalsgewijze plaats en trok nog al wat belangstelling.

Aan den inventaris worden thans alle zorgen gewijd en zooals het nu gaat, is het te voorzien, dat eerlang alle voorwerpen behoorlijk zullen zijn geïnventariseerd en van een nummer voorzien.

De Directeur:

M. W. VIEWEG.

**Aanwinsten der verzamelingen beheerd door
den Directeur.**

(1 JULI 1922—30 JUNI 1923.)

Inventaris-
nummer.

2501. Zandsteenen gevelsteen, met voorstelling uit het scheepstimmermansbedrijf en opschrift:

„Hier houdt men krom en regt

„Die hier Arbeyd is mijn knegt

„En die hier bij mij blijft voor knegt

„Die moet hier houwen krom en regt”.

Afkomstig van de scheepstimmerwerf Achter op Oldegalileën.

Geschenk van den heer J. T. van de Wint.

2502. Houten nachtwachtratel met opschrift: „GORDIJK—1671”.

Geschenk van den heer S. O. de Vries, te IJlst.

2503. Gedreven koperen deksel ter afdekking van het aschgat achter den haard (hirdobbedeksel).

2504. IJzeren evenaar waarop „WB 1711”.

Geschenk van den heer F. Miedema te Drachten.

2505—7. Drie beukenhouten vaatjes, z.g.n. spanen doozen, vroeger behoord hebbende tot den inventaris van den kruidenierswinkel „de Witte Beer”, Nieuwestad 121, alhier.

Geschenk van den heer J. Terpstra, te Huizum.

2508. Zandsteenen slijpsteen met houten kruk, afkomstig uit een oude boerderij.

Geschenk van den heer H. L. van Wageningen, te Jelsum.

2509. Grijswit Siegburgsch Kruijke. 16e eeuw.

Gevoonden nabij de Tjonger onder Delfstrahuizen. Geschenk van den heer H. Haven, te Dokkumer Nieuwe Zijlen.

Inventaris-
nummer.

2510. Blauw Delftsch apothekerspotje met opschrift: „TARAEXIC”.
Gemerkt „DUYN”.
Bruikleen van den heer N. Ottema, te Leeuwarden.
2511. Wigvormige baksteen met stempelversiering (in drie stukken).
Uit de terp Rizens aan de Greuns onder Huizum. Geschenk van den heer F. K. Dekenga, te Leeuwarden.
- 2512—14. Drie houten, met koperen hoepen versierde lekbakjes.
2515. Lange stok van spaansch riet met koper beslag, gevlochten leeren handvat en zilveren knop, waarop: „E.D.K. 1823”. *Stok waarmee vroeger de boeren ter veemarkt gingen.*
- 2516—21. Hindelooper kledingstukken, als:
„Foar-flechter”, stijf onderstel van de typische hoofdtooi der vrouwen. „Stiefden Sendoak” van blauw geruit gesteven katoen, welke om de foar-flechter werd gevouwen. „Scerteldoak”, boezelaar van donkerblauw geruit katoen, welke bij de „wentke” gedragen werd. „Onderst Oerlyf” van rood laken met mouwen en borststuk van blauw zijden damast en opzetsels van blauw en geel band. „Zwart bratten oerlyf” van zwarte wollen stof, ook genaamd „bovenste oelof”. „Wentke” van wit katoen, bedrukt met blauwe en paarsche, zwart omljnde, bloemen (rouwkleuren). Statiekleed der Hindelooper vrouwen.
Geschenk van Mevrouw A. Rietberg-Brants, te Paramaribo, door bemiddeling van Mr. A. Brants, te Leeuwarden. Deze kledingstukken zijn in de zeventiger jaren van de vorige eeuw, door den vader van de schenker, die destijds kantonrechter in de omgeving van Hindeloopen was, daar ter plaatse verworven, zoodat identiteit en herkomst dezer stukken geheel vast staat, iets wat de waarde ervan voor het Museum zeer verhoogt.
2522. Blauwe Nassausche kruik, 17e eeuw, defect, gevonden bij Heemstra-State te Oenkerk.
Geschenk van den heer Th. M. Th. van Welderen Baron Rengers, bewoner van Heemstra-State.
2523. Kruikje van Rijsch steengoed, begin 16e eeuw.
Vindplaats en schenker als van no. 2509.

Inventaris-
nummer.

2524. Bronzen vingerring met uitgesleten Gothisch inschrift.
Gevonden in een terp te Anjum. Geschenk van den heer N. Ottema, te Leeuwarden.
2525. Looden penning met draagoog, w.o. in Gothische letters „Armentières”.
Gevonden nabij de Kurkemeer onder Leeuwarden. Wellicht lakenmerk van de stad „Armentières”.
2526. Zilveren insigne, met opschrift „Bode van de Gemaskerde IJscub te Leeuwarden” (midden 19e eeuw).
Geschenk van den heer J. Vergonet, te Leeuwarden.
2527. Blauwe tegel van Makkumer aardewerk (gemerkt T. T., het monogram van de „Gebrs. Tichelaar”) met voorstelling van de Hoogstraat met Nieuwe Toren te Leeuwarden.
2e helft 19e eeuw.
- 2528—34. Voorwerpen van ceramiek en brons uit terpen in afgraving.
2535. Schoorsteenstuk met voorstelling van de Wirdumerpoortsbrug, den korenmolen en de Societeit Amicitia te Leeuwarden.
Geschilderd door N. A. van Loon, midden 19e eeuw, afkomstig uit het huis Nieuwestad 160. Geschenk van den heer C. van der Goot, te Leeuwarden.
2526. Koperen busje met dito speelpenningen, met Fransche opschriften. 18e eeuw.
Geschenk van Dr. S. A. Waller Zeper, te Assen.
2537. Gedreven zilveren reliekhouders van den Leeuwarder zilversmid Johannes van der Lely (meester geworden in 1695). Het lichaam van het stuk is versierd met engelenkoppen en ornamentwerk in Lodewijk XIV stijl en dateert uit het begin van de 18e eeuw. De meester heeft voor het, in het lichaam opgenomen, deurtje een ovale niello gebruikt, waarschijnlijk van 16e eeuwisch Italiaansch maaksel. De voet en het deksel zijn in de 19e eeuw in denzelfden stijl bijgemaakt. Lichaam en deksel zijn versierd met de figuur van den R. K. Heilige Carlo Borromeo. Op de dekselknop de letters S. C. (Sancto Carlo).
Door aankoop uit den buitenlandschen kunsthandel verkregen.

Inventaris-
nummer.

2538. Zilveren trekpot gecanneleerd, de tuit met een beestenkop, het oor S-vormig.
Merken: Haarlem, jaarletter F en onduidelijk meesterteeiken.
2539. Gedreven zilveren theebus.
*Merken: Holland (onduidelijk), Leiden, jaarletter M en meester-
teeiken, bestaande uit een schild, waarop een man met opgeheven
zwaard en ter weerszijden de letters L (onduidelijk) en H.*
2540. Gedreven zilveren klaptafeltje op drievoet, z.g.n. suikertafeltje.
2541. Gedreven zilveren roomkommetje, met het meesterteeiken van den Leeuwarder zilversmid P. Smidt (in 1803 meester geworden).
2542. Gedreven theelepeltje, schelpvormig.
2543. Gedreven zilveren zoutvaatje.
2544. Rond zilveren trouwkistje of knotje op drie pootjes. De buitenwand is versierd met geciseleerd renaissance ornament. Het dek-
sel is gemaakt van een huwelijkspenning van den Amsterdamschen graveur en zilversmid Pieter van Abeele (1622—77), met voor-
stelling van twee gelieven en randschrift: „Myn Lief Ontfangt Myn Brandent Hert. Dat U Op Troun Gegeven Wert”. Merk: eikel op steel met twee blaadjes in ruitvormig veld.
- 2545—73. Zilveren breimandjes, suikerstrooiers, geboortelepels, reuk- (lodderein-) doosjes, kinderspeelgoed en bril, *deels onge-
merkt, deels voorzien van merken, waaronder eenige malen het
wapen van Amsterdam en diverse meesterteeikens.*
2574. Snufdoosje in kleuren geëmailleerd op koper (émail peint), met de voorstelling van Perseus en Andromeda, omgeven door rococo ornament, 18e eeuw.
2575. Diverse bonte katoenen kledingstukken als: jakken, schorten (scherteldoek, skeldoek), handschoenen en halsdoeken, vroeger in den Zuid-Westhoek van Friesland gedragen.
Nos. 2538—75 zijn gelegateerd door den Zee-handelaar Anne Bankes Visser uit Heeg, overleden te 's Gravenhage 13 Juni 1922.

Inventaris-
nummer.

2582—2597. Oud kinderspeelgoed, als: hooiwagen, nachtkastje, leunstoel, emmer, tollen, daggelhoutjes, tinnen voorwerpen, bokkenwagen en arreslede.

Geschenk en bruikleen van de Erven van Mr. M. Mzoon van Heloma, overleden te Heerenveen, 7 Mei 1922.

2598. Olieverfschilderij, op doek voorstellende den brand van de Kazerne te Leeuwarden, in den nacht van 14 op 15 Juni 1860.

Afkomstig uit de Cantine der Infanterie-kazerne alhier. Geschenk van den Luitenant-Kolonel Commandant 9e Regiment Infanterie, te Assen.

2599. Zilveren tabaksdoos met inscriptie:

„Gysbert Japicx greate namme
„Haw ik oan myn scipke joon,
„In de prys, der elts op flamme,
„Fiks mei glans in glorie woon.
„Eern fleag Gysbert mei syn pinne
„Op de wieucken fen 't foarstân
„Noú oer Frieslans marren hinne
„Broest er, sylt er as de bran

Oppe Snitser mar is disse prys woon trog Doctor E. Halbertsma, 1844.

Merken: Loopende leeuw 2, gehelmde mannenkop. Jaarletter H, meesterteeiken $\frac{77}{YB}$.

Geschenk van Dr. E. Halbertsma, te Apeldoorn.

2600. Een uit 43 heele en 15 halve roode baksteenen bestaande doodkist. 13e of 14e eeuw.

Gevonden bij het door Dr. A. E. van Giffen geleide onderzoek naar het oude Benedictijner klooster te Smalle Ee, onder Boornbergum.

2601—2643. Diverse voorwerpen, waaronder vele fragmenten van baksteenen, tegels, kruiken, kannen, schotels, potten en deksels van pottenbakkersklei, pypaarden beeldjes en kleine voorwerpen van brons.

Gevonden bij de afgraving van de terp, waarop het Vrouwenklooster Aula Dei of Nijeklooster bij Scharnegoutum gestaan heeft.

Inventaris-
nummer.

2644. Houten graanmaat met opschrift I. N. E. D. SCHEPEL
DECALITRE.

Geschenk van den heer R. Andriessse, te Leeuwarden.

2645—7. Drie houten taaivormen, zoogenaamde „Sinterklaas” prenten.

Geschonken door den heer R. B. Bakker, te Leeuwarden.

2648. Fragment siersteen van gebakken aarde, gevonden op het kerkhof te Hemrik.

Geschenk van den heer F. Miedema, te Drachten.

2649. Houten botervorm: „Buterkop”.

2650. Koperen sluit- of pijlgewicht.

Geschenk van den heer J. Nolet, te Leeuwarden.

2651—2665. Diverse voorwerpen van gebakken aarde en brons, soortgelijk aan die hiervoor omschreven onder nos. 2601—43.

Afkomstig van het thans geheel afgegraven Noord-Oostelijk gedeelte van de terp Nijklooster.

2666—2671. Diverse fragmenten, soortgelijk aan de vorige, herkomstig uit in afgraving zijnde terpen.

2672—2691. Theegoed als: trekpotten, suikerpotten, melkkannen, kommen en schaaltes van glad en mat zwart Engelsch aardewerk, waarvan sommige stukken gemerkt Wedgwood. Eerste helft 19e eeuw.

Geschenk van Jhr. Mr. C. van Eysinga, te Leeuwarden.

2692. Houten graanmaat met opschrift 1/4 N.E.D. MUDDE 25 kop.

Geschenk van den heer W. A. Klijsma, te Oosterzee.

2693—2697. Vloertegels (loodglazuur-aardewerk).

Gevonden bij graafwerk van de Nieuwe Marechaussee-kazerne aan den Arendstuin te Leeuwarden.

2698. Thee- of koffizeefje van gevlochten zilverdraad.

2699—2708. Houten taai- of suikergoedvormen.

Geschenk van den heer F. Koksmā, te Heerenveen.

Inventaris-
nummer.

2709. Houten botervorm.

Geschenk van den heer J. Zeinstra te Wijlaarderburen, onder Leeuwarden.

2710. Fragment (kop) van een beeldje van gebakken aarde.

Gevonden in de terp Risens onder Huizum. Geschenk van den heer F. K. Dekenga.

2711. Zakinktkoker van hoorn.

Geschenk van Notaris M. L. Spruyt, te Gorredijk.

2712. Twee houten borden, beschilderd met latijnsche opschriften, betrekking hebbende op den slag bij Boxum, in 1586.

Deze borden werden in den toren te Blessum geplaatst door Jan van Wissema en in 1657 door Epeüs van Glinstra, wonende op Ringia-Statete Blessum, vernieuwd. Bruikleen van heeren Kerkvoogden van Blessum.

2713. Gesneden houten beeld, herkomstig uit een tabakswinkel te Dokkum.

2714. Drankstelling, bestaande uit dertien eikenhouten vaten met koperen kranen en bijbehorende lekbakjes.

Afkomstig uit een drankwinkel in de Peperstraat te Leeuwarden.

2715—2718. Gevelversiering, gevelsteen en snijwerk in hout, afkomstig uit gesloopte huizen te Leeuwarden.

Geschenk van den heer H. W. van der Leen, te Leenwarden.

2719. Fragment kruik, zoogenaamde Jacoba-kan.

Gevonden in het laagveen te Vierhuizen bij de Tjeuke Meer. Geschenk van den heer P. de Jong, te Weidum.

2720. Els met houten handvat.

Geschenk van den heer J. P. Wiersma, te Leeuwarden.

2721. Houten botervorm.

Geschenk van Mej. M. Wielinga, geboren Wielinga, te Makkum.

2722—2729. IJzeren haard, treeft, hangtreeft, haal, ketel en houten molkaed, spatskütel en reampetielle.

Geschenk van den heer T. H. Riniä, te Makkum en afkomstig uit diens boerderij te Cornwerd.

Inventaris-
nummer.

2730. Fragment van een pijpenmadonna-beeldje uit Nijeklooster.
Geschenk van den heer Dr. G. A. Wumkes, te Sneek.
2731. Olieverf-schilderij, voorstellende een landschap met boeren-
huizen, van den Amsterdamschen schilder J. H. Wijsmuller, geb.
1855.
2732. Olieverf-schilderij, voorstellende kaarslicht-effect, door den
19e eeuwsehen Dordtschen schilder J. Rosierse.
*De nos. 2731/2 legaat van wijlen Mevrouw de Wed. J. P. Brandt-
Borgrink, overleden te Leeuwarden, 4 Mei 1923.*
-

Verslag van den Conservator der archaeologische en numismatische verzamelingen over 1922 en 1923.

Het hierachter volgende overzicht der aanwinsten laat zien dat het Friesch Museum zich ook in de periode, waarop dit verslag betrekking heeft, voortdurend heeft beijverd om te verzamelen wat bij het afgraven der terpen voor den dag kwam. De vondsten uit Friens bevestigen de opvatting, dat de late Saksische grafvelden in Friesland en Groningen een algemeen verschijsel genoemd mogen worden. Voor de kennis van de verspreiding van het geometrisch versierde vaatwerk met of zonder schelpkalk-vulling der ingegroefde lijnen zijn van belang de scherven uit Engelum, daar dit vaatwerk ten noorden van de lijn Harlingen-Leeuwarden tot dusverre slechts sporadisch werd aangetroffen.

Enkele terpen leverden weer bijdragen voor de kennis der kultuur in de eeuwen na 1000 n. C., voorwerpen die in ons land buiten de terpen nauwelijks te vinden zijn. Dikwijls is het uiterst moeilijk om het latere van het vroegere te scheiden en daarom dient te worden gewezen op de vondsten uit Scharnegoutum, waarbij vroege voorwerpen tot dusverre schijnen te ontbreken, zoodat typen, die daar wél voorkomen, waarschijnlijk vallen buiten den met ongeveer 1000 n. C. eindigenden terpentijd.

De twee reeds in het verslag over 1919/20 vermelde belangrijke geïmporteerde Karolingische potten werden door welwillende bemiddeling van Dr. A. E. van Giffen

gerestaureerd in het biologisch-archaeologisch instituut te Groningen en vooral de groote, ei-vormige pot, waarvan de bovenhelft met opgelegde banden is versterkt en versierd, vormt thans een sieraad voor onze keurverzameling. Dergelijke stukken zijn vrij zeker uit de Rijnstroken aangevoerd in meerdere exemplaren, zooals de uit diverse Friesche terpen voorhanden scherven aantoonen. In het museum te Keulen zag ik geheel soortgelijke potten. Jorwerd leverde ditmaal een gave tuitpot, die aan deze groep verwant is, doch een tot dusverre in de terpen zeer zeldzaam type vertegenwoordigt.

Onder de in Friesland en vooral in de terpen gevonden munten valt op de vondst van negen Romeinsche denariën te Finkum, die met vroegere soortgelijke vondsten uit Tzum, Winsum en Bolsward weder een algemeen verschijnsel demonstreert, n.l. het niet toevallig maar betrekkelijk ruim circuleeren van deze denariën bij onze terpen-bewoners en het onderhouden van relatien met den Romeinschen koophandel.

De vondst van leeuwengrooten uit Rinsumageest valt in een veel latere periode, n.l. het muntlooze tijdperk der middeneeuwen, waarin de eerste Friesche munthuizen niet meer werkten en latere nog niet waren geopend.

Van de Rijkscommissie van advies inzake de musea ontving het Genootschap een „ontwerp-regeling van het oudheidkundig bodemonderzoek en de bewaring van vóór- en vroeghistorische vondsten”. Nadat ondergeteekende als vertegenwoordiger van het Genootschap overleg had gepleegd met afgevaardigden van enkele andere archaeologische instellingen, werd door het Bestuur bij de

Rijkscommissie een advies ingeleverd in den vorm van een zelfstandig ontwerp. Daarop had op 19 April 1923 te 's Gravenhage een conferentie plaats op initiatief van de Rijkscommissie, waarbij verschillende instellingen vertegenwoordigd waren, o. a. het Friesch Genootschap door ondergeteekende.

Van zeer groot belang voor de kennis van de oudste kultuur in Friesland was het in Juli 1922 door Dr. A. E. van Giffen gedane onderzoek in Gaasterland en wel namens de Friesch-Groningsche Vereeniging voor terpenonderzoek. Het betrof een nagraving in den heuvel, waarin in 1849 bij Rijs het eenige hunnebed van Friesland was ontdekt. Wat er destijds overbleef van die vondst, waren de fraaie vuursteen en één scherf van megalitisch vaatwerk, beschreven en afgebeeld in onzen catalogus van 1909. Daar Dr. van Giffen bereids ter publicatie aan de Redactie van de Vrije Fries heeft afgestaan een uitvoerig rapport betreffende zijn onderzoek, willen wij hier volstaan met de mededeeling dat het Friesch Museum door dit nieuwe onderzoek is verrijkt met een belangrijk aantal scherven van megalitisch vaatwerk, die een uitnemend inzicht geven in de versierings-motieven en techniek van den lateren steentijd. Ook zijn er bij bewerkte splinters van vuursteen. Waar dit reeds de tweede maal is geweest dat de Vereeniging voor terpenonderzoek zich zoo verdienstelijk heeft gemaakt voor Friesland, mag er wel eens op worden gewezen, dat het aantal leden dier vereeniging in onze provincie nog uitermate gering is.

ARNHEM, December 1923.

Mr. P. C. J. A. BOELES.

Opgegraven voorwerpen, meerendeels uit de terpen. *)

Inventaris-
nummer.

- 149, 23-26. Achlum.** terp bij, No. 25 geometrisch versierde scherf; no. 23 groote Friesche twee-oorenpot, h. 0.27 M.
- 175, 1-11. Achlum.** terp bij, Vóór-Karolingisch Friesch vaatwerk: no. 1 potje met wijden mond en platten rand, waarin vingertop-afdrukken, h. 0.135 M.; no. 2 één-oorpotje, h. 0.082 M.; no. 3 wijdmondige oorlooze kookpot, h. 0.227 M.; no. 10 scherf van een wrijfschaal van terra-sigillata. Verder eenig na-Karolingisch inheemsch vaatwerk.
- 162, 3-9. Bolsward.** terp bij, Eenige scherven van geom. versierd vaatwerk, Friesch één-oorpotje, spinsteentje enz.
- 166, 1. Britsum.** terp bij, Fraaie, schijfvormige Merovingische kraal, 2e helft der 6e of uit de 7e eeuw. Ongeveer als Lindenschmit, Handbuch, Taf. XI, 2 beneden. In Friesland zeldzaam. *Geschenk von den heer N. Ottema. In 1923 kwam binnen de helft van een geheel gelijke kraal uit een andere terp.*
- 49a, 275-347. Dronrijp.** terp bij, No. 275 miniatuur bekertje van rose-achtige grijze klei, glad. Vorm komt overeen met die der in de terpen voorkomende wijdmondige terra-nigra bekers. Gevonden in terpaarde, die waarschijnlijk uit deze terp, mogelijk ook uit Kimsward afkomstig is, h. 0.052, wijd boven 0.059, diam. voet 0.017 M.; no. 347 scherf van een loodgrijze, op den schijf gedraaide, geïnporteerde vaas met gladden, hoogen hals en verder buikig. Op bovenbuik versierd met, parallel loopende, ingedrukte kronkellijntjes. Terra-nigra of Merovingisch. Eenig tot dusverre in Friesland, h. 0.068 M.; no. 305-8 sigillata-scherfjes, o. a. van versierde kommen; no. 318 fragmenten van twee lang gestrekte beenen kammen met één reeks tanden; no.

*) De ligging der terpen wordt in d't verslag, om redenen van praktischen aard, slechts aangeduid door den naam van een naastbij gelegen stad of dorp. De schriftelijke inventaris bevat nadere gegevens.

Inventaris-
nummer.

332 ijzeren lansspits, nog lang 0.41 M.; no. 330 ijzeren beslag van een spade, waarschijnlijk vroeg-middeneeuwsch, daar dergelijke voorkomen op beeldhouwwerk aan den kathedraal te Chartres; 340 Teil-deksel van geel gebakken steen, dik 0.04 M., met driehoekig, ruitvormig gestreepte stempel-indrukken, die 0.027 M. hoog zijn, Middeneeuwsch; 341 potdeksel van dergelijk baksel met 5 indrukken van een middeneeuwsche sleutel, diam. 0.168 M.; 343 nok van een gebogen dakpan van dito baksel; 342 fragment van een rechthoekig bakje met middenschot, dito baksel. Nog l. 0.245, br. 0.148, h. 0.085 M.; 336 ijzeren stoel of poot van een lans?; 276 kerfstok van been, l. 0.189 M.

183, 1-17. Engelum. terp bij, Diverse scherven van meerdere geometrisch versierde potten. Bij enkele scherven is het ornament gevuld met schelpkalk; no. 17 zwaar stuk hertshoorn met vierkante steelopening, gebezigd als hamer, l. 25.2 cM.

101, 1511-1528. Ferwerd. terp bij, No. 1516 vijf randscherfjes van terra-sigillata; no. 1519 fragment van een glanzend zwart, vroeg Saksisch urntje met geribde bovenbuik; no. 1522 versierde glanzend zwarte Saksische urn, hoog 20.2 cM., ongeveer als catalogus Friesch Museum 1909, pl. VII, no. 572; no. 1523 groot fragment van voet tot hals van een met lijnen versierde Saksische urn, hoog 15.2 cM.; no. 1526 gegoten bronzen mantelpeld, waaraan de naald ontbreekt met recht afgesneden voorstuk, verwant aan de Nijdam-typen. Lang 5.95 cM. uit omstreeks de 5e eeuw na C.; no. 1511 volledige beenen kam uit de 5e eeuw na C. met afgerond driekantig handvat en een met dierekoppen versierd foudraal van been. In 't foudraal lang 12.5, hoog 4.3 cM.; no. 1528 achterstuk van een kleine lederen schoen, hoog 6.5 cM. en versierd met ingeslagen cirkeltjes, waarin een kruisje.

172, 6-48. Friens. terp bij, No. 24 onversierde randscherf van terra-sigillata; no. 23 fragment van een geïmporteerde spitsbui-kige Merovingische urn, loodgrijs met radstempel-ornament van vierkantjes; no. 6 scherf van een loodgrijze, laat Merovingische pot, versierd met golflijnen; no. 20 geïmporteedé, op een draaischijf gevormde, buikige Frankische pot, onversierd, ongeveer als uit het grafveld bij Godlinze. Hoog 17.5, gr. diam. 18.6 cM.

Inventaris-
nummer.

- Zie van Giffen, 3e en 4e jaarverslag, Ver. v. Terpenonderzoek, pl. III, nos. 5 en 6; no. 19 late, onversierde peervormige Saksische brandurn met afgeplattten bodem, gelijk er vele te Hoogebeintum ontgraven zijn en ook in 't voormelde grafveld bij Godlinze. Hoog 14.3 cM.; nos. 18, 21, 22 scherven van grauw-grijs middeneeuwsch vaatwerk. Na Mei 1923 zijn de nummers 31-48 ingekomen, waarvan no. 31 de door de bovenbeschreven stukken gegeven indruk bevestigt, dat hier een grafveld aanwezig is geweest, in den trant van het latere deel van het grafveld van Hoogebeintum en in het bijzonder ook van het voormelde late grafveld te Godlinze; no. 31 volledige late, onversierde Saksische brandurn. Bij het nagaan van den nog ongerepten inhoud door onderguteekende bleek deze te bestaan uit verbrande skeletdeelen, o. a. van een schedel en stukjes houtskool, alles vermengd met klei. H. 14.8 cM.; no. 40 defecte kam, vervaardigd uit een gebogen stuk hertshoorn, waarvan de eene helft dient tot handvat en de tangvormig ingesneden wederhelft tot dekking van de tanden. Nog lang 13.8 cM. Versiering van cirkels en centraalpunten. Dit type is betrekkelijk zeldzaam; no. 33, fragment van een onversierd bord van terra-sigillata; no. 32, late inheemsche bolpot met voet en tuit, h. 25.5 cM.; nos. 45 en 46 twee middeneeuwsche rood gebakken steenen potdeksels met ingedrukt stempel-ornament; no. 48 defecte vierzuilige kandelaar van gele baksteen, waarin plaats voor 5 kaarsen, versierd met reeksen van ingedrukte dubbele rechthoekjes. Een navolging van ornament op geïmporteerd Karolingisch vaatwerk. Nog hoog 18.3 cM.
- 27, 25-37. Hallum** terp bij, Eenige sigillata-scherven; 34 fragment van een glanzend zwart, gesnoord inheemsch potje met ornament van vier dubbele lijnen.
- 176, 1-14. Harlingen.** terp bij, Nos. 3-5 en 13 scherven van een late kom van terra-sigillata, versierd o. a. met een leeuw; no. 2 voetje van een terra-nigra beker; nos. 10 en 11 eenige geometrisch versierde scherven, o. a. met schaakbordpatroon.
- 182, 1-6. Hichtum.** terp bij, Geom. versierde scherf; inheemsch spitsbuikig potje van grijze aarde, h. 6.7, diam. 8.7 cM. Voorts groote en kleine vóór-karolingische Friesche potten.

Inventaris-
nummer.

181, 1-2. Huizum. terp bij, Diverse kralen en een hangertje van brons.

Geschenk van den heer F. K. Dekenga, te Leeuwarden.

28c, 10-29. Jislum. terp te, Sigillata-scherfje, diverse vóór-Karolingisch Friesche potjes, o. a. no. 11 bolvormig, met typisch breeden platten rand (lampje?); no. 16 bovenstuk van een grijze spitsbuikige laat-Merovingische pot met geruite stempelindrukken; no. 29 kluit aarde met zaadkorrels.

133, 3-10 Iorwerd. terp te, „Great-Battens”. No. 3 groote gerekt bolvormige Karolingische tuitpot met breed plat oor. Dit zeldzaam stuk is geïmporteerd en van bruingele hard gebakken aarde. Bovenbuik en randlip zijn versierd met lijnen van ingedrukte rechthoekjes. Gaaf op een stukje van den tuit na. Hoog 34 cM., diam. 28 cM.; no. 10 beenen kam met driehoekig, versierd handvat, ongeveer uit de 5e eeuw n. C.; no. 4 wijzmondige oud-Friesche twee-oorenpot; no. 5 groote vroege inheemsche bolpot.

34d, 77-81. Jouswier. terp te, Diversen, reeds in 1911 ontgraven en thans ontvangen door bemiddeling van den heer J. P. Wiersma te Leeuwarden, waaronder no. 81 een band van wol, nog lang 46.5 cM, en ongeveer 1.5 cM. breed.

156, 28-56. Kimsward. terp bij, Nos. 42, 44, 47, 48 scherven van versierde sigillata kommen met hoogen rand, uit ongeveer het einde der 2e. of de eerste helft der 3e eeuw na C.; nos. 14 en 32 terra-nigra scherven; no. 30 bekervormig Friesch potje, sigillata-vorm?, hoog 5.5 cM.; no. 28 bolle Friesche twee-oorenpot met nauwe opening, h. 22.3, gr. diam. 25 cM.; no. 49 halsscherf van een geïmporteerde Karol. pot, van hard gebakken gele aarde, versierd met ingedrukte vierkantjes; no. 31 hals van een blauwgrijze inheemsche bolpot, uit de vroege middeneeuwen.

14j. 55-97. Leeuwarden. terp bij, No. 59 bovenstuk van een voetbeker?, van fijne gesmoorde, glanzend zwarte aarde; no. 65 groot fragment van een dikwandige vóór-Karolingisch Friesche kom met schuin oplopende wanden, nog lang 16.9 cM. Voorts diverse Friesche oorpotten en fragmenten daarvan; nos. 92-95 vier sigillata scherven, o. a. van een late versierde kom.

Inventaris
nummer.

- 161, 1-32. Menaldum.** terp onder, No. 12 collectie scherven, meest genre Pingsdorff en enkele van inheemsche rood gebakken Romaansche kannen met uitgeknepen voeten en een nog latere van een geglazuurde schotel; no. 4. bekertje van plomp gebakken gele steen met platten bodem. Versierd na het bakken met tamelijk diep gegroefde lijnen, die o. a. het bovenstuk van een vogel schijnen voor te stellen. Waarschijnlijk middeneeuwsch. Hoog 10.1 cM. De vlakke bodem in diam. 9.1 cM.; nos. 2 en 32 tweepuntige beenen priemen.
- 45, 163. Menaldum.** terp te, Hengsel-oog van brons, beneden versierd met een vrouwenkop, romeinsch, lang 7.4 cM., denkelijk van een br. emmer of vat. Reeds in 1921 in 't dorp Menaldum gekocht van een terparbeider.
- 35b, 79-160. Oostrum.** terp bij, Uit deze thans afgegraven groote terp, waaruit het museum reeds vele voorwerpen bezit, heeft een der eigenaren, de heer R. M. Douma, alsnog diverse vondsten aan het Genootschap ten geschenke gegeven, waaronder no. 82 een wijlmond bolpotje met afgeplatten bodem, hoog 12.3, diam. 14.8 cM., wellicht Saksisch; verder diverse naalden en priemen van been, en no. 145 een houten schepnap met oor, grootste maat 28 cM.
- 169, 6-42. Scharnegoutum.** terp bij, „Nijklooster.” Diversen, waarschijnlijk alles uit de middeneeuwen, nos. 6 en 7 twee eivormige slingersteenen van rood gebakken aarde, hoog 5.6 cM., diam. 4.4 cM.; no. 9 blauwgrijs spinsteentje; no. 12 geglazuurde paternosterkraal; no. 14 helft van een ronde teil met rechte wanden van rood geb. aarde, nog br, 17.5 cM. Na Mei 1923 zijn iugekomen de nos. 22-42, die eveneens een middeneeuwschen indruk maken en voorts eenige bepaald tot dien tijd en later behorende stukken, die zijn opgenomen in den inventaris der latere voorwerpen; no. 22 gebroken inheemsche steelpan van grijze aarde; no. 24 bovenstuk van een rechthoekige kam, vervaardigd uit een plat stuk been (weefkam?); no. 40 rond beenen mesheft met streepversiering, l. 10.5 cM.; nos. 37 en 38 twee uit meerdere schijven samengestelde speelschijfjes van been met koperen nagels; no. 39 wit beenen kam met twee rechte smalle dekljsten, geklonken met koperen nagels, één rij tanden, defect en nog lang

Inventaris-
nummer.

- 10.5 cM.; no. 28 bronzen of koperen pen, boven eindigende in een oorlepeltje, l. 8.6 cM.
- 178**, 1-35. **Sybrandahuis**. (Dantumadeel), terp bij, No. 21 verzameling scherven meest van vóór-Karolingisch Friesch vaatwerk, o. a. met gekartelde randen; nos. 14 en 15 slanke, massieve voeten van gesmoord Friesch vaatwerk; no. 10 ruw Friesch trogje, defect; nos. 12 en 16 fragmenten van een onversierde, latere Saksische brand urn; no. 17 groote bodem van dito urn; no. 27 twee scherven laat geïmporteerde Karolingisch vaatwerk; no. 23 typisch opgerold oor van hard gebakken roode aarde. Na Mei 1923 zijn de nos. 28-35 ingekomen, waarbij: no. 33 scherf van een bord van sigillata; nos. 29-31 voeten van inheemsch vaatwerk; no. 28 Saksisch bekertje met drie uitstekjes, h. 7.5 cM.; no. 34 beenen kam met één rij tanden en zeer gestrekt driehoekige dekbladen, l. 14.4 cM.
- 173**, 1-9. **Spannum**. terp onder, No. 282 der terpenkaart. Eenige scherven, in April 1922 door ondergeteekende ter plaatse verzameld, van Romeinsch, Friesch en geïmporteed Karolingisch Frankisch vaatwerk.
- 167**, no. 9. **Stiens**. terp onder, Saksisch urtje, op voet en versierd. H. 12.5 cM., diam. 12.6 cM.
- 37a**, 5-15. **Westergeest**. terp onder, Onder meer een late inheemsche steelpan en een houten priem; korte bronzen pen met bolvormige knop, waarschijnlijk nog uit den Romeinschen tijd. L. 6.1 cM.
- 179**, 1-4. **Westergeest**. terp onder, Tweesnijdend ijzeren zwaard z.g. „spatka” en zeven scherfjes van een lichtgroene glazen beker, gevonden bij het geraamte van een mensch. Het in stukken gebroken zwaard is ongeveer 90 cM. lang, met een 9.1 cM. br. pareertang met half ronden platten knop. Een dergelijke vondst eveneens uit den Karolingischen tijd, bezit het museum uit Ferwerd. Geschenk van den heer J. Witteveen, technisch-student. Na Mei 1923 zijn ingekomen de nos. 4 een late onversierde Saksische brandurn, nog h. 13.8 cM., diam. 12.75 cM. en no. 3 een geïmporteerde, Karolingische tuitpot, versierd met ingedrukte rechthoekjes, oor en rand afgebroken. Nog hoog 20.2 cM. diam. 24.2 cM.

MUNTEN IN FRIESLAND GEVONDEN.

- A. 1373-1381. Negen Romeinsche denariën van zilver, omstreeks 1921, te zamen gevonden in een terp te *Finkum*, op het Finkumer Oudland, ten oosten van den straatweg, ongeveer bij Poelhuizen. Deze terp, waaruit het museum ook andere oudheden verwierf, staat niet op de kaart van Eekhoff. Geschenk van Mej. S. Twijnstra te Utrecht. Het museum bezit verwante vondsten uit Tzum, Winsum en Bolsward. Zie *Catalogus Fr. Museum* 1909, blz. 74. Behalve enkele onduidelijke stukken, bestaat deze Finkumer vondst uit eenige denariën van *Antoninus Pius* (138-161 na C.) en uit A. 1373 den. van *Hadrianus* (117-138) n. C., Cohen no. 86: voorz. gekr. hoofd n. r.; keerz. Afrika met een schorpioen en A. 1374, den. van *Crispina*. Voorz. buste n. r. *Crispina Augusta*. Keerz. altaar met *Dis Geni(talibus)*. Cohen no. 8 of 9.
- A. 1382. Kleine Romeinsche denarie van zilver, z.g. serraat. In 1922 gevonden in de terp te Hatsum bij Dronrijp.
- A. 1383. Romeinsche denarie van zilver met gekroond hoofd naar r. van? Gevonden alsvoren.
- A. 1387-93. Vondst van zeven zilveren leeuwengrooten, en wel zes van *Lodewijk II van Male*, graaf van Vlaanderen (1346-1384). Serrure „Notice” p. 229, no. 60, en één (no. 1393) van *Willem IV*, graaf van Holland (1337-1345), v. d. Chijs, pl. IV, no. 4. Gevonden te *Rinsumageest* bij het afgraven van een stuk land ten oosten van de kerk. Dergelijke grooten komen meermalen voor in Friesland en zijn karakteristiek voor het muntlooze tijdperk, begrensd door de vroeg dertiende eeuwse Friesche obolen en de 15e eeuwse muntten der Friesche steden. Zie *Gids Friesch Museum* 1921, blz. 50.
- A. 1384. Zilveren stuiver van den minderjarigen Karel V. In 1922 gevonden in de z.g. terp no. 169 te Nijklooster onder Scharnegoutum.
- A. 1385 en 1386. Ommelander duit van 1685 en een Friesche duit van (16) 86. Gevonden alsvoren.

ARNHEM, Dec. 1923.

De Conservator:

Mr. P. C. J. A. BOELES.

VERSLAG VAN DEN BIBLIOTHECARIS.

(1 JULI 1922—30 JUNI 1923.)

Weinig valt omtrent de bibliotheek te vermelden. Met de beschrijving van de handschriften (die nog niet met definitieve uitvoerigheid kan geschieden) ben ik voortgegaan: ruim tweehonderd nummers gingen door mijn handen. Wat bij elkaar behoorde, bleek wel eens ver uiteen te zijn geraakt.

De ordening der gedrukte werken heeft ook een aanvang genomen: de amanuensis heeft alle vervolgw werken bijeen gezet, ruimte overlatende voor aanwinsten gedurende een kwart eeuw. Deze werken worden voorloopig niet genummerd; thans moeten de andere boeken worden gerangschikt en van etiketten voorzien, maar nog altijd heb ik daarvoor de beschikking niet kunnen krijgen over het personeel, dat door anderen arbeid, in verband staande met de inventarisering van het museum, waarmede men nog niet gereed is gekomen, in beslag werd genomen. Ware het niet om de kosten, ik zou naar andere krachten omzien, die dit dringend noodzakelijke werk konden verrichten.

De catalogus van de boeken, in het Indisch Museum in het Princesse-hof, is nog in denzelfden toestand van afwachten gebleven, maar een oplossing van het vraagstuk van deze publicatie schijnt in het volgende jaar gevonden te kunnen worden.

Aan handschriften verwierf het Genootschap van Dr. E. Halbertsma, te Apeldoorn, eene verzameling brieven aan zijn grootvader Justus, met enkele oude uitgaven van werken van de gebroeders Halbertsma; van mej. G. A. de Man, te Middelburg, eene verhandeling van S. Wigersma, over sceatta's, haar eertijds door de wed. van den schrijver vereerd, en van den heer Bakkers, te 's Gravenhage, diens belangrijke aantekening omtrent Friesche zilversmeden.

S. A. WALLER ZEPER.

LEDENLIJST.

1 November 1923.

Beschermvrouw H. M. EMMA, Koningin-Moeder.

BESTUUR:

MR. P. A. V. BARON VAN HARINXMA THOE SLOOTEN, *Voorzitter*.
MEJ. R. VISSCHER, *Secretaresse*.
MR. J. L. VAN SLOTERDIJCK, *Penningmeester*.
MR. P. C. J. A. BOELES, Arnhem, *Conservator der archaëologische afdeelingen*.
MR. W. B. BUMA, Marssum.
DR. S. CUPERUS, Lekkum.
N. OTTEMA, *Conservator der afdeeling ceramiek*.
M. WIEGERSMA, Drachten.
DR. L. IJNTEMA.
DR. S. A. WALLER ZEPER, Assen, *Bibliothecaris*.

Museum-Commissie: N. OTTEMA, *Voorzitter*, MR. W. B. BUMA, MR. J. L. van
SLOTERDIJCK, MEJ. R. VISSCHER, M. W. VIEWEG, *Secretaris*.

Redactie van „de Vrije Fries”: MEJ. R. VISSCHER, DR. S. A. WALLER ZEPER,
DR. S. CUPERUS.

Directeur van het Friesch Museum: M. W. VIEWEG.

EERELID: Mevrouw de Wed. C. S. F. BISSCHOP—SWIFT.

BUITENGEWONE LEDEN:

Battaerd, geb. Huber, Mevr. de Wed. C. H. F. A. Corbelijn, Groenlo.	Hessels, J. H., Cambridge.
Blok, Prof. Dr. P. J., Leiden.	Hewett, T. Waterman, Ithaca (New-York)
Boer, Prof. Dr. T. J. de, Amsterdam.	Hofstede de Groot, Dr. C., 's Gravenhage.
Boissevain, Pr. Dr. U. Ph., Amsterdam.	Horton, Randolph, Ithaca (New-York).
Bremer, Prof. Dr. Otto, Halle a. d. Saale.	Hughes, Charles E., New-York.
Brouwers, IJ., Franeker.	Jonghe, Vicomte B. de, Brussel.
Capelle, Dr. H. van, 's Gravenhage.	Loë, Baron A. de, Brussel.
Capellini, J., Bologna.	Nissen, M., Stedesand, (Oost-Friesland)
Cumont, G., Brussel.	Pigorini, Prof. Dr. L., Rome.
Griffis, Wm. Elliot, Ithaca (New-York).	Steba, Prof. Dr. Th., Breslau.
Harinxma thoe Slooten, Mr. R. Baron van, Beetsterzwaag.	Taylor, Edw. B., Oxford.
Heck, Prof. Dr. Ph., Tübingen.	Verdam, Dr. H. D., Dordrecht.
Heeres-geb. van Troostenburg de Bruyn, Mevr. Prof. Mr. J. E., 's Gravenhage.	White, Andrew D., Itaca (New-York).

GEWONE LEDEN.

- Abma, R. T., Folsigare.
 Aisma, J. H. van, Beetgumermolen.
 Albada, Dr. B. L. van, Sexbierum.
 Albarda, Mr. J., Apeldoorn.
 Albarda, S. C., Leeuwarden.
 Aleva, F., Anjum.
 Aleva, Mr. J. H., Soerabaja (N. I.).
 Alta, Mr. A. Ph. W., Utrecht.
 Alta, P. D., Heemstede.
 Andreæ, H. Beucker, Leeuwarden.
 Andreæ, Mr. J. H. Beucker, Leeuwarden.
 Andreæ, Mr. A. D. H. Fockema, Arnhem.
 Andringa, A., Leeuwarden.
 Andringa, Mr. A. R., Almelo.
 Anema, B., Minnertsgr. .
 Anema, J. W., Franeker.
 Anema, Kl., Leeuwarden.
 Anema, K. S., „
 Anema, W. J., „
 Ankerman, Mr. J., 's Gravenhage.
 Annema, H., Leeuwarden.
 Apeldoorn Jr., Prof. Mr. L. J. van,
 Amsterdam.
 Asbeck, G. C. baron van, 's Gravenhage.
 Atsma, W. G., Oppenhuizen.
 Attema, H., Leeuwarden.
 Attema Cz., J., Kollum.
 Attema, S., Leeuwarden.
- Baale, Mr. Dr. C. H., Lemmer.
 Baan, Ds. L. de, Drachtster-Compagnie.
 Baart, A., Leeuwarden.
 Bakhoven, H. G. A. Leignes, „
 Bakker, D. M., „
 Bakker, M., „
 Bakker, Th., „
 Bakker, G. Murray, Amsterdam.
 Bakker, H. J. Murray, Zeist.
 Banga, Ds. W. A., Wolvega.
 Banning, E., Irsnum.
 Barentsen, A. A., Drachten.
 Bartels, A., Leeuwarden.
 Beekhuis, Mr. C., Leeuwarden.
 Beekhuis, Mr. Chr. H., Rotterdam.
 Beekhuis, Mr. Chr. H., Leeuwarden.
 Beekhuis, H. T. F., Sijbrandaburen.
 Beelærts van Blokland, Jhr. Dr. W. A.,
 's Gravenhage.
 Beer Poortugael, Mevr. A. G. den, geb. Jkvr.
 van Humalda van Eysinga, Amersfoort.
- Beintema, D. A., Leeuwarden.
 Beintema, D. K., Helpman bij Groningen.
 Beintema, E. J., Engwierum.
 Beintema, J. J., „
 Beintema, IJ., Leeuwarden.
 Bekker Wz., A., „
 Bemmelen, Prof. Dr. J. F. van, Gro-
 ningen.
 Berg, B. K. van der, Roordahuizum.
 Berg, D. van den, Franeker.
 Berghuis, J. H., Leeuwarden.
 Bergsma, Edo J., Enschedé.
 Bergsma, K., Mantgum.
 Berssenbrugge, A. H. B., Leeuwarden.
 Best, J. A. F., „
 Beukenkamp, W., Steenwijk.
 Bevers, Mr. J. A. E., Leeuwarden.
 Beijma, Jhr. Mr. J. M. van, „
 Beijma thoe Kingma, Jhr. J. F. van,
 Amsterdam.
 Blanksma, C. J., Pingjum.
 Blanksma, Prof. Dr. J. J., Leiden.
 Blanksma, J. L., Pingjum.
 Biau, J. N., Leeuwarden.
 Bleeker, H. W., Drachten.
 Blok, F., Sneek.
 Blom, Prof. Mr. D. van, Leiden.
 Blom, Mr. J. Gelinde van, 's Gravenhage.
 Blom, L., Leeuwarden.
 Boeles, Mr. P. C. J. A., Arnhem.
 Boelstra, S. B., Leeuwarden.
 Boer, Ds. F. de, Irsnum.
 Boer, Kl. Sj. de, Pietersbierum.
 Boer, P. de, Tjummarum.
 Boer, R. F. de, Workum.
 Boersma, D., Leeuwarden.
 Boersma, Ds. L., Oudega (W.).
 Boersma, O., Lemmer.
 Boersma, S., Tjerkgaast.
 Boersma, IJ., Oosthem bij IJst.
 Bokma, P., Leeuwarden.
 Bolleman, O., Drachten.
 Bolman, IJ., Leeuwarden.
 Bolomey, F. G. E., „
 Boltjes, Mej. G., Apeldoorn.
 Boltjes, Mr. H. Kingma, Assen.
 Boltjes, Dr. M. P. Kingma, Rotterdam.
 Boltjes, Mr. P. Kingma, Enschede.
 Boltjes, Mr. T. IJ. Kingma, 's Gravenhage.
 Bonga, A., Amsterdam.

- Bonga, Ds. L., Dantumawoude.
 Boorsma, Joh., Leeuwarden.
 Bos, Dr. P., Metslawier.
 Bosch, P. D., Leeuwarden.
 Bosch, P. P., Brantgum.
 Boschloo, Mr. J. J. E., Heerenveen.
 Bosma, K. M., Nijega (H. O. en N.).
 Bosma, K. IJ., Mantgum.
 Bosma, Th., Wommels.
 Boswijk, G. D., Sexbierum.
 Botke, C. H. T., Lollum.
 Bouma, Dr. G., Sneek.
 Bouma, Dr. O. A., Leeuwarden.
 Brandeler, Jhr. Mr. P. A. J. van den,
 's Gravenhage.
 Brandsma, S., Kortezaag.
 Brandsma, Dr. Titus, Oss (N. Br.).
 Brants, Mr. A., Leeuwarden.
 Brantsma-geb. Albarda, Mevr. C. Willinge,
 Velp (G.).
 Breggen, Ph. van der, Leeuwarden.
 Brink, C. J. H. ten, "
 Brinkman, C. R., "
 Britzel, Mr. L. F., Dokkum.
 Broekema, Prof. C., Wageningen.
 Broekema, Prof. L., "
 Brons, H., Gorredijk.
 Brouwer, W. P., Dokkum.
 Bruins, Dr. G., Heeg.
 Bruinsma, J. W., Bolsward.
 Bruyn, Mej. H. Lobry van Troostenburg
 de, Leeuwarden.
 Bruyne, Mej. M. A. de, Leeuwarden.
 Buisman, R., "
 Buma, D. R., Bilthoven.
 Buma, Mej. M., Baarn.
 Buma, R. D. van Haersma, 's Gravenhage.
 Buma, Mr. W. B., Marssum.
 Buma, W. W. Hopperus, Elspeet.
 Burg Jz., R., Leeuwarden.
 Burg, S. van der, Makkum.
 Burger C. Pz., Dr. C. P., Amster-
 dam.
 Busé, Ds. H. J., Stavoren.
 Buwalda, Dr. S., Franeker.
 Bijdendijk, Mr. D., 's Gravenhage.
 Bijlsma, J. A., Leeuwarden.

 Camminga, J. M., Oosterwolde.
 Cammingha, Jhr. C. J. van, 's Gravenhage.
 Cammingha, Jhr. V. V. van, "
 Camphuis, Mr. F. J., Leeuwarden.

 Canters, A. A. J., Leeuwarden.
 Carsjens, Dr. A., Oudega (Sm.).
 Castelein, M., Warga.
 Cate, A. ten, Sneek.
 Cate, B. ten, Leeuwarden.
 Cath, G. P., "
 Cath, Dr. I. G., "
 Clercq, P. de, Veenwouden.
 Cleveringa Dz., Mr. R. P., Harender-
 molen (Gr.).
 Crebas, H., Buitenpost.
 Cremer, Mej. Dr. K. W. J., Leeuwarden.
 Cuipers, Mr. D. J., "
 Cuperus, Dr. S., Lekkum.
 Cuperus, Sij., Wirdum.

 Dam, F. van, Heeg.
 Dam Fz., H. van, Gorredijk.
 Dam, Dr. J. van, Rauwerd.
 Das, Dr. G., Arnhem.
 Deenik, M. L., Leeuwarden.
 Dekenga, Mej. A., "
 Dijk, A. van, Sybrandaburen.
 Dijk, E. van, Leeuwarden.
 Dijk, H. A. B. van, Burum.
 Dijk, P. J., "
 Dijkstra, E., Lemmer.
 Dijkstra, G. K., Oldeboorn.
 Dijkstra, H. M., Leeuwarden.
 Dijkstra, J. J., Anjum.
 Dijkstra, J. P., Franeker.
 Dijkstra, M. W., Anjum.
 Dijkstra, P., St. Jacobi-Parochie.
 Dijkstra, Mej. IJ., Leeuwarden.
 Donia, J., Dronrijp.
 Donker, Dr. J. J. C., Ipendam.
 Doodkorte, Pater Alb. C., Zwolle.
 Doornbosch, P. H. M., Bafo (Gr.).
 Douma, D. R., Scheveningen.
 Douma, Meindert R., Oostrum.
 Douma, Minne R., "
 Dresselhuys Jr., J. D., Leeuwarden.
 Drielsma, J. Hankses, 's Gravenhage.
 Driesen, Johs., Wartena.
 Druten, J. J. van, Sneek.
 Druten, Ds. J. N. van, Noordwolde.
 Duintjer-geb. Ottema, Mevr. J. F.,
 Veendam.
 Durksz, L. O., Drachten.
 Duyl, Mr. D. Z. van, Leeuwarden.

 Eecen, Dr. A. A., Leeuwarden.

- Eisma, G. C., Bolsward.
 Eisma, H., „
 Eisma Cz., W. A., Leeuwarden.
 Eijsinga, Jhr. A. E. van Humalda van, Laren (N. H.).
 Eijsinga, Jhr. Mr. C. van, St. Nicolaasga.
 Eijsinga, Jkvr. A. A. van, Leeuwarden.
 Eijsinga, Jkvr. C. van, „
 Eijsinga, Jkvr. Q. van, „
 Eijsinga-geb. Kluit, Mevr. Douair. Jhr. Mr. T. A. J. van, 's Gravenhage.
 Eijsinga, Jhr. Mr. T. A. M. A. van Humalda van, Deventer.
 Eijsinga, Prof. Jhr. Mr. W. J. M. van, Leiden.
 Elsinga, J., Bergum.
 Elzer, G., Lemmer.
 Enk, Dr. P. J., Leeuwarden.
 Eriks Az., K., Leeuwarden.
 Erven Dorens, A. van, Arnhem.
 Eskes, R., Kollum.
 Faber, A., Langweer.
 Faber, L. A., Sloten (N. H.).
 Faille, R. D. Baart de la, Haarlem.
 Faille, Mej. W. Baart de la, Leeuwarden.
 Falkena, J. J. G. S., Oosterwolde.
 Feddema Az., H., Leeuwarden.
 Feenstra, J., Aalsum bij Dokkum.
 Feenstra, L., Leeuwarden.
 Feikema, J., Workum.
 Feitsma, D. P., Nes (W. D.).
 Feitsma, M., Leeuwarden.
 Feitz, H. H. J., „
 Feitz, J. G. B., Apeldoorn.
 Feldhaus, H. O., Leeuwarden.
 Feltz, J. F. H. Baron van der, Leeuwarden.
 Fennema, Mr. E., Amsterdam.
 Fennema, E. ten Cate, Velp (G.).
 Ferwerda, J. W., Dokkum.
 Fockema, Mr. H. W. J., Ellecom.
 Fockema, Mr. R. A., Baarn.
 Folkersma, A., Grouw.
 Fontein, D., Franeker.
 Fontein, Jacob., Haarlem.
 Fontein, Jac., Harlingen.
 Fontein, J. A., Haarlem.
 Fontein, J. H., Apeldoorn.
 Fontein, Sj., Harlingen.
 Fontein Tuinhout, Mevr. de wed. F., 's Gravenhage.
 Fransen, W., Leeuwarden.
 Frederiks, J. A., 's Gravenhage.
 Fricke, J. H., Leeuwarden.
 Gaastra, A., Heerenveen.
 Gaastra, B. S., Leeuwarden.
 Gaastra, P., Workum.
 Gallois, Mr. H. C., 's Gravenhage.
 Geertsema, Mr. C. C., Groningen.
 Geesink, E. T., Utrecht.
 Gerbensma, R., Sneek.
 Gerbrandy, Dr. H. R., Leeuwarden.
 Gerbrandy, J. S., Goëngamieden.
 Gerbrandy, Mr. P. S., Sneek.
 Geveke, L., Leeuwarden.
 Giffen, Dr. A. E. van, Haren. (Gr.)
 Giffen, Mr. D. F. van, Huizum.
 Giffen, Ds. J. van, Goutum.
 Giffen, L. K. van, St. Anna-Parochie.
 Goes, Jhr. H. M. van der, Bakkeveen.
 Gonggrijp Bungenberg, J. H. van, Amsterdam.
 Goot, B. H. van der, Harich.
 Goot, B. M. van der, Wyckel.
 Gorter, K., Wommels.
 Gorter, W., Oosterwolde.
 Goslinga, Prof. Dr. A., Amsterdam.
 Goslings, Mr. M., Leeuwarden.
 Gosses, Prof. Dr. I. H., Groningen.
 Graaf, E. de, Olterterp.
 Gratama Sz., Mr. C. L., Heerenveen.
 Gratama, G. D., Haarlem.
 Gratama, L. R., Blaricum.
 Greebe, Dr. A. C. J. A., Voorburg.
 Greidanus, Ir. M. R. IJdema, 's Gravenhage.
 Greve, F. I. de, Amsterdam.
 Greve, Mr. W. H. de, Leeuwarden.
 Greven, Jhr. Mr. E. J. C., Leeuwarden.
 Groeneveld, P., Sneek.
 Groenier, S. P., Metslawier.
 Grondsma, G., Leeuwarden.
 Groningen, Dr. B. A. van, „
 Grovestins, I. L. D. baron Sirtema van, Deventer.
 Grundtman-Lyklama à Nijeholt, Mej. A. A. C. C., Beetsterzwaag.
 Gulik, Dr. H. van, 's Gravenhage.
 Haagsma, E., Sloten (Fr.).
 Haan, W. I. de, Luxwoude.
 Haas, K. M. de, Sneek.

- Habbema, H. T., Amsterdam.
 Hær-geb. Browne, Mevr. van Boelens van der, 's Gravenhage.
 Hærsolte, Mr. C. W. A. baron van, Arnhem.
 Halbertsma, Dr. E. H., Apeldoorn.
 Halbertsma, Hidde, Grouw.
 Halbertsma, Hijlke, Sneek.
 Halbertsma, J. H., Sneek.
 Halbertsma, P. G., Grouw.
 Halbertsma, Mr. S. N. B., Rotterdam.
 Halbertsma, T. H., Leeuwarden.
 Hallema, A., Ginneken.
 Hannema, Mej. A., Grouw.
 Hannema, A. E., Harlingen.
 Hannema, D., 's Gravenhage.
 Hannema, D., Rotterdam.
 Hannema, Mr. H., Leeuwarden.
 Hannema, Dr. J. W., Sneek.
 Hannema, L. J., Harlingen.
 Hannema, S., 's Gravenhage.
 Harinxma thoe Slooten, Mr. A. baron van, Amsterdam.
 Harinxma thoe Slooten-geb. Collot d'Escury, Mevr. Douair. A. C. E. W. baronesse van, Leeuwarden.
 Harinxma thoe Slooten Cz., Mr. B. Ph. baron van, Leeuwarden.
 Harinxma thoe Slooten, Mr. C. L. baron van, Leeuwarden.
 Harinxma thoe Slooten, C. M. baronesse van, Leeuwarden.
 Harinxma thoe Slooten, Mr. M. P. D. baron van, Olterterp.
 Harinxma thoe Slooten, Mr. D. J. A. baron van, 's Graveland.
 Harinxma thoe Slooten-geb. Bieruma Oosting, Mevr. Baronesse J. M. van, Leeuwarden.
 Harinxma thoe Slooten, Mr. M. J. P. D. baron van, Oudeschoot.
 Harinxma thoe Slooten, Mr. P. A. V. baron van, Leeuwarden.
 Harkema, H. G., Harlingen.
 Hartelust, B., Leeuwarden.
 Hartmans, A., Bergumerdam.
 Hartmans, A., 't Meer bij Heerenveen.
 Hartmans, J., Nijkerk (Ferwerderadeel).
 Haverschmidt, J. H., Leeuwarden.
 Haverschmidt, J. Hz., N. T., Leeuwarden.
 Heeckeren van Wassenaer, R. F. baron van, Delden.
 Heemskerck, J. F., Leeuwarden.
 Heemstra-geb. Engelkens, Mevr. Douair. baronesse van, Veenklooster.
 Heemstra, Mr. A. J. A. A. baron van, Arnhem.
 Heemstra, G. J. A. A. baron van, 's Gravenhage.
 Heemstra, Mr. H. L. Sixma baron van, St. Nicolaasga.
 Heemstra, S. Sixma baron van, Sassenheim.
 Heep, J. H., Leeuwarden.
 Heida, F., "
 Heinemann, Dr. T. B. J., Marssum.
 Helbers, G. C., Overschie.
 Hellema, Mr. H. W., Groningen.
 Hem, Piet van der, 's Gravenhage.
 Hem, S. S. van der, Mantgum.
 Hepkema, S., Leeuwarden.
 Hertzberger, Dr. L., Amsterdam.
 Hesse, Mr. J. Stheeman, Arnhem.
 Hesselink, D., St. Anna-Parochie.
 Hettinga, T. A., Cornjum.
 Hettinga, Theo S., Hindeloopen.
 Heusde, Mr. J. van, Leeuwarden.
 Hibma, J. G., Sneek.
 Hiddema, T., Midlum.
 Hiddema, W. W., Holwerd.
 Hiddinga, P., Wijnaldum.
 Hilarides, wed. Johs. L., Leeuwarden.
 Hilarides, L. S., Pingjum.
 Hilarius, J. J., Leeuwarden.
 Hoekstra, E. K., "
 Hoekstra, G. M., Stiens.
 Hoekstra, Ir. H. E., Utrecht.
 Hoekstra, H. W., Leeuwarden.
 Hoekstra, Dr. P., Breda.
 Hoekstra, S. F., Baard.
 Hoekstra, U., Leeuwarden.
 Hokwerda, M., Wirdum.
 Hokwerda, Ds. O., IJtens.
 Holwerda, D., Nes (W.D.).
 Hommema, Jr., A., Lekkum.
 Hoogland, J. J., St. Anna-Parochie.
 Hoogland, J. P., Leeuwarden.
 Hoogland, P., Oudwoude.
 Hoogland, Sj., St. Anna-Parochie.
 Hoogland, S., Leeuwarden.
 Hoogterp, T. W., Tjummarum.
 Hoop, P. J. de, Sneek.
 Hordijk, A. Pijnacker, Nijmegen.
 Hornstra, B., Bergum.
 Hornstra, H., Leeuwarden.

Horst, Kl. ter, Sneek.
 Hottinga, K. W., Heerenveen.
 Houten, Mr. S. van, 's Gravenhage.
 Houtsma, M., Haulerwijk.
 Houtsma, Dr. M. Th., Utrecht.
 Hoytema, H. W. van, Culemborg.
 Huffel, Dr. N. G. van, Utrecht.
 Huisinga, J., Leeuwarden.
 Huisken, Dr. H. F., Leeuwarden.
 Huizinga, J. R., Murmerwoude.
 Hulst, H. van, Berlikum.
 Hulst Sr., J. van, Harlingen.
 Hunger, Dr. F. W. T., Amsterdam.
 Huttinga, J. F., Leeuwarden.
 Hylkema, Dr. C. B., Haarlem.
 Hylkema Vlieg, L. H. E. van, Leeuwarden.

Imhoff, Mr. E. J. baron van, Leeuwarden.

Jaarsma, W., "
 Jager, Dr. H. de, Kollum.
 Janzen, E., Leeuwarden.
 Japikse, Dr. N., 's Gravenhage.
 Jellema, H. A., Garijp.
 Jensma, R. D., Minnertsga.
 Jong, A. de, Leeuwarden.
 Jong, C. J. de, Joure.
 Jong, D. de, Stiens.
 Jong, F. J. de, Deinum.
 Jong, H. de, Leeuwarden.
 Jong, H. Korf de, Heerenveen.
 Jong, K. F. de, Tjalleberd.
 Jong-geb. van Loon, Mevr. de, 's Gravenhage.
 Jong, Sj. de, Hardegarijp.
 Jong, S. D. de, Drachten.
 Jong, W. de, Leeuwarden.
 Jong, W. R. de, Hilversum.
 Jongsma, J. A., Dantumawoude.
 Jongsma, H., Scharnegoutum.
 Jongstra, Geert, Leeuwarden.
 Jonker, Alb., Dokkum.
 Jonker, Dr. A. J. Th., Heerde.
 Jonker, J., Leeuwarden.
 Jonkers, J. W., Gorredijk.
 Jukema, Ds. J., Rinsumageest.
 Kalf, Dr. Jan, 's Gravenhage.
 Kalma, B., Mantgum.
 Kalma, D., Nieuwe Schrans bij Leeuwarden.

Kalma, Mr. Menno S., Assen.
 Kamp, H. J., Heerenveen.
 Karres, Ds. J. J. C., Oosthem.
 Kaufman, K. M., Leeuwarden.
 Kemme, J. Th., Joure.
 Kemme, J. Th., Wolvega.
 Kempnaer, Jhr. W. R. L. van Andringa de, Heerenveen.
 Kempnaer-geb. Jkvr. van Andringa de
 Kempnaer, Dre. Jhr. van Andringa de, Wychen.
 Kerkwijk, A. O. van, 's Gravenhage.
 Keij, H. H., "
 Kiestra, J., Akkerwoude.
 Kingma, E., Borculo.
 Kingma, E. P. H., Apeldoorn.
 Kingma, J. H., Bolsward.
 Kingma, J. M., Leeuwarden.
 Kingma, L., Bolsward.
 Kingma, S., Menaldum.
 Kleffens, Mr. A. H. van, Harlingen.
 Kleffens, Mr. H. C. van, Arnhem.
 Klein, F. S., Harlingen.
 Kloosterman, Ds. K., Hantum.
 Kloosterman, Mej. S., 's Gravenhage.
 Knappert, H. E., Haarlem.
 Knappert, Prof. Dr. L., Leiden.
 Koch, Mr. A. W., Leeuwarden.
 Koiter, G., Huizum.
 Kol, H. H. van, 's Gravenhage.
 Komter, D., Amsterdam.
 Komter, E., Leeuwarden.
 Koning, Dr. J. Wittop, Leeuwarden.
 Kooi, Dr. D. van der, Veenwouden.
 Kooistra, U., Leeuwarden.
 Koopmans, J., "
 Koopmans, J. J., Ijsbrechtum.
 Koopmans, J. W., Leeuwarden.
 Koopmans, U., "
 Kraak, H., "
 Kramer, H. H., "
 Kramer, Ds. A. Blink, Exmorra.
 Kramers, Mej. C. W. A., Leeuwarden.
 Kroon, Dr. A. J., Witmarsum.
 Kroon, Ds. C., Woudsend.
 Kuipers, J. E., Baarn.
 Kuipers, E. J., "
 Kuipers, W. H., Leeuwarden.
 Kuperus, Tj., "
 Kuperus Kz., J. D., Marssum.
 Kuyper, Dr. A., Rotterdam.
 Kijlstra, Dr. L. W., Oenkerk.

Kymmell, Mr. J. W., Utrecht.

Laan, M. van der, Kollumerpomp.
 Lammerée, G., St. Jacobi-Parochie.
 Landmeter, J., Augustinusga.
 Lankhorst, A., Heereveen.
 Lankhorst, A., Heeg.
 Lankhorst, N., „
 Lasonder, Mr. L. W. E. M., Arnhem.
 Laurman, Ds. M. Th., Finkum.
 Leenstra, H., Heerenveen.
 Lennep, Mr. Roeters van, Leeuwarden.
 Leopold Sz., Dr. J. H., Apeldoorn.
 Leopold, H., Leeuwarden.
 Ley, D. van der, Langweer.
 Ley, T. S. van der, Rauwerd.
 Ley, Tj. W. van der, Hardegarijp.
 Ley, Ds. T. W. van der, Midsland.
 (Terschelling).
 Ley, Mr. W. T. van der, Heerenveen.
 Lonkhuyzen, Ds. D. van, Gorredijk.
 Lucardie, Mr. J., Leeuwarden.
 Lijbering, J., St. Anna-Parochie.

Man, Mej. Marie G. A. de, Middelburg.
 Meer, J. van der, Leeuwarden.
 Meer, A. E. van der, Pietersbierum.
 Meindersma, D. E., Paterswolde.
 Meindersma, Mr. J. N., Leeuwarden.
 Meindersma, M., Hattum.
 Meinesz, H., Haarlem.
 Meinesz, M., Batavia.
 Meinsma, D. J., Nes (W.D.).
 Meintema, D., Leeuwarden.
 Menalda, Mr. A., „
 Menalda, Mr. C. B., Leeuwarden.
 Menzel, Mr. A. G., Assen.
 Mesdag, J., Leeuwarden.
 Meulen, A. E. van der, Drachten.
 Meulen-geb. Taconis, Mevr. wed. F. H.
 van der, Leeuwarden.
 Meulen, J. H. van der, Drachten.
 Meulen, P. van der, Veenwouden.
 Meulen, Th. van der, Joure.
 Meulen, W. A. van der, Bergum.
 Meulen, Dr. W. W. van der, 's Graven-
 hage.
 Meijr-geb. Fockema, Mevr. S. E., Baarn.
 Michell, G. C., Leeuwarden.
 Miedema, Mr. A. S., Haarlem.
 Miedema, F., Drachten.
 Miedema, J. G., St. Jacobi-Parochie.

Miedema, J. J., Leeuwarden.
 Mingelen, G. J. D., „
 Molenaar, S., „
 Monsma, Q., Oldeboorn.
 Mulder, H. K., Leeuwarden.
 Mulder, J., Grouw.
 Mulder, J. J., Noordwolde.
 Mulert, F. E. baron, Ommen.
 Mulier, W. J. H., 's Gravenhage.
 Mulier, G. Haitsma, Zeist.
 Mulier, Mr. J. Haitsma, 's Gravenhage.
 Mulier, S. K. Haitsma, Neede.
 Mulier-geb. baronesse van Sytzama, Mevr.
 Douairière W. C. Haitsma, Haarlem.
 Mylius, W., Leeuwarden.

Nammensma, Jan, Sexbierum.
 Nammensma, N., Grouw.
 Nauta Jz., C., IJlst.
 Nauta, Dr. J., Witmarsum.
 Niermeijer, K. A., Leeuwarden.
 Nieuwenhuis Nijeggaard, Ds. D. J.
 Domela, Beetsterzwaag.
 Nieuwland, H., Huizum.
 Nijdam, Ds. C., Veenwouden.
 Nijdam, R., Jorwerd.

Oberman, D. P., Dantumawoude.
 Oberman, G. G., Wanswerd a.d. Streek.
 Oberman, Ds. G. W., Leeuwarden.
 Okkinga, S., Harlingen.
 Okma, B. W., Ypecolsga.
 Okma, Mr. D., Leeuwarden.
 Okma, Mr. L. K., Franeker.
 Olivier, Mr. K., Amsterdam.
 Ooiman, G. J., Leeuwarden.
 Oosterbaan, F. J., Drachten.
 Oosterbaan, J. F., „
 Oosterbaan, K. D., St. Anna-Parochie.
 Oosterhaven, Dr. M. A., Insum.
 Oosterhoff, J., Leeuwarden.
 Oosting, Mej. A. Bieruma, Oranjewoud.
 Oosting, G. F. Bieruma, „
 Oosting, Mr. J. Bieruma, Lochum.
 Oostwoud, M., Franeker.
 Oppedijk, L., Heerenveen.
 Osinga, D. D., Leeuwarden.
 Osinga, J. J., Cubaard.
 Ottema, Nanne, Leeuwarden.
 Overbosch, Dr. A., „

Pallandt, H. W. baron van, Waardenburg.

- Palsma, Jb., Huizum.
 Paris, A., Leeuwarden.
 Pasma, H. F., Heerenveen.
 Peeting, J. G., Magelang (N. I.).
 Pel, M., Leeuwarden.
 Peletier, H. J., Leeuwarden.
 Petit Jr., L. D., Amsterdam.
 Plantinga, Dr. H. J. M., Utrecht.
 Plantinga T. Bz., O., Leeuwarden.
 Ploeg, H. W. van der, Apeldoorn.
 Poelman, Dr. H. A., Leeuwarden.
 Poelstra, Mr. P. D., "
 Polak, H., Laren (N. H.). "
 Pollema, H., Lemmer.
 Poort, Dr. W. A., Leeuwarden.
 Posthuma, Dr. F. E., 's Gravenhage.
 Posthuma Jz., G., Drachten.
 Posthuma, J. E., Gorredijk.
 Posthumus Meijes-geb. Star Numan,
 Mevr. A. W., Oudemirdum.
 Posthumus, Joh., Drachten.
 Posthumus, Mr. J. F. de Jong, Drachten.
 Posthumus, S., Franeker.
 Posthumus, J., Aalsum.
 Postma Jr., G. G., Leeuwarden.
 Postma, H., Oosterwolde.
 Postma, T. P., Cornwerd.
 Postma, W. K., Kimsward.
 Praamsma, S. J., Bolsward.
 Prakken, A., 's Gravenhage.
 Prakken, Dr. S. B., Oosterwolde.
 Priester Jr., E., Sneek.
 Prikker, H. Thorn, Leeuwarden.
 Prins, Mr. E. Willinge, Oldeberkoop.
 Prins, P. L. Willinge, "
 Pijselman, G., Leeuwarden.
- Quintus, Jhr. Mr. J. J. A., Leeuwarden.
- Rambonnet, A., Wolvega.
 Regenbogen, J. A., Bozum.
 Reitsma, D. Dj., Cornwerd.
 Reitsma, D. G., Oostermeer.
 Rengers-geb. van Harinxma thoe Slooten,
 Mevr. A. Baronesse van Welderen,
 Leeuwarden.
 Rengers, A. Looxma van Welderen baron,
 Amersfoort.
 Rengers, C. van Welderen baronesse,
 's Gravenhage.
 Rengers, Mr. D. van Welderen baron,
 Leeuwarden.
- Rengers, Dr. J. E. van Welderen baron,
 Ijsbrechtum.
 Rengers, Th. M. Th. van Welderen baron,
 Oenkerk.
 Rengers, Mr. W. B. R. van Welderen
 baron, Konstantinopel.
 Rengers, W. L. van Welderen baron,
 Laren (G.).
 Riemsdijk, Jhr. B. W. F. van, Amsterdam.
 Riemsdijk, Jhr. Mr. Th. van, 's Graven-
 hage.
 Riens, E. J., Bergum.
 Riens, K. J., St. Jacobi-Parochie.
 Riesen, K. van, Leeuwarden.
 Rinia, T. H., Makkum.
 Rinkes, K., Joure.
 Risselada, Mr. Ch. J., de Bilt (Utr.).
 Robijns, Joh. W., Leeuwarden.
 Roelofs, Dr. R., Kollum.
 Roessingh, Mr. J. H., Heerenveen.
 Römer, Dr. J. A., Leeuwarden.
 Römer, Dr. P. C., "
 Rommerts, F., "
 Roorda, L., Arnhem.
 Rooseboom, G. J. L., Wonosoba (Java).
 Rooyen, Dr. J. W. van, Sneek.
 Rynja, P., Amsterdam.
 Rijpma, U., Leeuwarden.
 Rijs, Ds. J. van, Tjerkwerd.
- Saarloos, Dr. Chr. van, Franeker.
 Sandberg van Boelens, Jhr. H. H.,
 Arnhem.
 Sandberg, Jkvr. Joh. F., Velp.
 Sande, J. J. van der, Wolvega.
 Sande, P. van der, Leeuwarden.
 Santema, S. P., Wirdum.
 Schaaf, S. van der, Midlum.
 Schaafsma, H. R., Leeuwarden.
 Schaap, S., Twijzel.
 Scheltema, J., Leeuwarden.
 Scheltema, Mr. M. W., Haarlem.
 Scheltinga, Jhr. H. W. de Blocq van,
 Velp bij Arnhem.
 Schepers, Dr. J. A., Grouw.
 Schepper, G. A. IJssel de, Velp (G.).
 Scheurleer, Dr. D. F., 's Gravenhage.
 Schippers, J. W., Heerenveen.
 Schoengen, Dr. M., Zwolle.
 Schonegevel, Mr. C. van Nijmegen,
 Wolvega.

- Schorer-geb. Jkvr. van Eijsinga, Mevr.
I. H. R., Utrecht.
- Schouwstra, A. A., Irnsum.
- Schouwstra, B., Oosterwierum.
- Schreuder, Dr. J. C., Leeuwarden.
- Schutte, Mr. Dr. W. F. M., „
- Setten, F. H. van, „
- Siccama, Prof. Jhr. Mr. D. G. Rengers
Hora, Utrecht.
- Siderius, A. M., St. Jacobi-Parochie.
- Siegenbeek van Heukelom-geb. Fockema,
Mevr. C. E., Rotterdam.
- Sieperda, L., Woudsend.
- Sieswerda, D., Pingjum.
- Simonsz, F., Harlingen.
- Simonsz, N., „
- Sinnema, K. P., Leeuwarden.
- Sipma, P., „
- Six, Jhr. E. W. C., Dordrecht.
- Sleeswijk, F. W. Wegener, Lemmer.
- Sleeswijk, S. W. Wegener, Leeuwarden.
- Slim, E. C., St. Anna-Parochie.
- Slooten, H. B. van, Zwolle.
- Slooten, R. G. van, Harlingen.
- Slooten, J. van, „
- Sloterdijck, J. L. van, Stiens.
- Sloterdijck, Mr. J. L. van, Leeuwarden.
- Sloterdijck, W. A. van „
- Sluis, Mr. H. H. A., „
- Sluis, A. R. van der, „
- Sluis, E. van der, Hemrik.
- Slump Hz., J., Echten.
- Sluyterman, Dr. A. A. S., Haarlem.
- Sluyterman, Mr. H., Huizum.
- Smeding, A., Deinum.
- Smeth, Mr. F. F. baron de, Leiden.
- Smids, H. P., Hardegarijp.
- Sminia, Jhr. A. J. van, Leeuwarden.
- Sminia, Jhr. H. van Baerd van, Oudkerk.
- Sminia, Jhr. H. W. H. van Coehoorn
van, Brummen.
- Sminia, Jhr. W. van, Rhedersteeg (G.).
- Snijder Jr., H. H., Scherpenzeel (Fr.).
- Span, J., Leeuwarden.
- Speerstra, G., Huizum.
- Sprenger, H. G. W., Leeuwarden.
- Spruijt, M. L., Gorredijk.
- Stallinga, A. P., Peasens.
- Stallinga, P. P., Nes (W.D.).
- Stapensea, G., Sneek.
- Statema, P. D., Leeuwarden.
- Steensma, J. J., Franeker.
- Stenger, Dr. J., Ee.
- Stheeman, Mr. C. W., Leeuwarden.
- Sibbe, I., Leeuwarden.
- Stirum, C. L. A. J. Graaf van Limburg,
Cranjewoud.
- Stinum-geb. Mulier, Douair. Gravin E. v.
Limburg, 's Gravenhage.
- Stoel, Ds. W., Bemmell.
- Stoop, Mr. F. C., Leeuwarden.
- Stoop, Mr. J. A., „
- Stork, W., Hengelo (O.).
- Straat, H. L., Leeuwarden.
- Stuers, Jonkv. Alice de, Vorden (G.).
- Suringar, Mr. J. W., Assen.
- Swierstra, D. J., Sneek.
- Swinderen, van Slooten, Mevr. Douair.
Jhr. C. E. van, Arnhem.
- Sybesma, R. P., Utrecht.
- Sybesma, S. I., Tjerkgaastr.
- Sytsma, S. L., Aalsum.
- Sytstra, O. H., Leeuwarden.
- Sytzama, Mr. M. P. D. baron van,
Elburg.
- Tack, S., Leeuwarden.
- Taconis, J. G., „
- Taconis, J. H., Heerenveen.
- Taconis, S. A. B., Leeuwarden.
- Tadema, C. Z., Oosterwolde.
- Tadema, J. C., Haarlem.
- Tadema, J. L., Haarlem.
- Talsma Jz., Mr. J., Leeuwarden.
- Talsma, J. A., Rinsumageest.
- Terpstra, M., Birdaard.
- Terpstra, S., Giekerk.
- Terwisga, W. H. van, 's Gravenhage.
- Tiersma, T., Leeuwarden.
- Tiersma, W. K., Uitwellingerga.
- Tilma, Dr. P., Kollum.
- Timminga, J., Leeuwarden.
- Timminga, S. J., Oosterend.
- Timmer, J., Leeuwarden.
- Tjallingii, P., Harlingen.
- Tjebbes, K., Maarseveen.
- Tjessinga, Mr. Dr. J. C., Leeuwarden.
- Tijmstra Sr., S., Kollum.
- Tijtsma, Mr. J. W., Leeuwarden.
- Tijtsma, J. W., „
- Troelstra, J. J., „
- Troelstra, Mr. P. J., Scheveningen.
- Tromp, A. H., Woudsend.

- Tromp, H. J., IJpecolsga.
 Tromp, H. M., Sneek.
 Tromp, Mr. J. M. van Hettinga, Leeuw.
 Tromp, Dr. M. H., IJst.
 Tromp, Mr. T. S., Heerenveen.
 Tulp, A., A., Amersfoort.
- Uffelle, W. F. J., Leeuwarden.
 Uilkema, K., "
 Umbgrove, Mr. E. L., "
 Vaas, J. H., "
 Valkenburg, F. A. van, "
 Veen, Joh. van der, "
 Veen, E., Zaandam.
 Veen, Mr. R. van, 's Gravenhage.
 Veen, Mr. R. van der, Zwolle.
 Veendorp, G. R., Arnhem.
 Veeninga, A. A., Suawoude.
 Veenstra, A., Amsterdam.
 Veenstra, G. J., Leeuwarden.
 Veenstra, H., Huizum.
 Vegelin van Claerbergen, Jhr. P. B. J.,
 Joure.
 Velde, R. van der, Leeuwarden.
 Veldhuys, W. C. C. ten, Leeuwarden.
 Veldhuis, J. P., Sneek.
 Veltman, H. A., Heerenveen.
 Verkouteren, J. H. W., Sloten (Fr.).
 Vermeer, L., Dronrijp.
 Vermeulen, C., Leeuwarden.
 Vieweg, M. W., "
 Vinhuizen, J., Middelstum (Gr.).
 Visscher Jr., J., Heerenveen.
 Visscher, Mej. R., Leeuwarden.
 Visser, Mr. A., "
 Visser Az, A., Heeg.
 Visser, Bouke A., Werder a. d. Havel.
 Visser Jr., J., Heeg.
 Visser, J. J., Terwispel.
 Visser, K. J., Luinjeberd.
 Visser, M., 's Gravenhage.
 Vlissingen, J. P. van, Leeuwarden.
 Vollgraaf, Prof. Dr. C. W., Utrecht.
 Vondeling, A., Appelsga.
 Voss, Dr. A. L. Heerma van, Leetw.
 Vries, A. de, Sneek.
 Vries, A. Draisma de, Zwolle.
 Vries, Frits de, 's Gravenhage.
 Vries, J. de, Leeuwarden.
 Vries, L. W. de, Minnertsga.
 Vries, H. H. Rieuwerts de, Leeuwarden.
- Vromen, M., Leeuwarden.
- Wachter, W., "
 Wagenaar, Az., A., Workum.
 Wageningen, H. L. van, Jelsum.
 Wal, G. G. van der, Leeuwarden.
 Waringa, N. J., Apeldoorn.
 Wassenaar, B. P., St. Jacobi-Parochie.
 Wassenaar, F., Leeuwarden.
 Wassenaar, G., Minnertsga.
 Wassenaar, J. W., Oude Leije (bij Lieve
 Vrouwen-Parochie).
 Wassenaar, R. A., Oudebildtziel.
 Wassenaar, T., St. Jacobi-Parochie.
 Wassenbergh, A., Dantumawoude.
 Wassenbergh, F., Kollum.
 Weerstra, J. F., Cornwerd.
 Weg, H. van der, Amsterdam.
 Weijhröther, J. von, Blaricum.
 Werf, H. F. van der, Bolsward.
 Werf, Th. van der, Joure.
 Werff, P. J. van der, Stiens.
 Werff, J. J. van der, Sneek.
 Werkman, A., Ried.
 Wesbank, E. S., Winsum (Fr.).
 Wester, J. G., Leeuwarden.
 Westerhuis, P. B., "
 Westra, D. G., Dokkum.
 Wiarda, S. D., Sneek.
 Wieberdink, Tj. G., Gorredijk.
 Wiegersma, M., Drachten.
 Wierda, C. J., Heerenveen.
 Wierda, J., Leeuwarden.
 Wierda, W., IJst.
 Wiersma, Ids, Drachten.
 Wiersma, J. P., Leeuwarden.
 Wiersma, J. P., Harlingen.
 Wigersma, H., St. Anna-Parochie.
 Winkel, Dr. J. te, Amsterdam.
 Winsemius, Ds. W. S., Surhuisterveen.
 With, J. M. de, Zeist.
 With, Jhr. Mr. D. de Blocq van Haersma
 de, de Bilt (Utr.).
 Witsen Elias, Jhr., Leeuwarden.
 Witte, S. de, Bozum.
 Wouda, Mr. H. N., Sneek.
 Wouda, IJke, Sneek.
 Woude, J. S. van der, Deersum.
 Woude, Prof. Dr. W. van der, Leiden.
 Wuite Jr., J., Huizum.
 Wumkes, Dr. G. A., Sneek.
 Wijbrandi, H. Blok, 's Gravenhage.

Wijbrandi, Mej. S. Tigler, Leeuwarden.	Zeper, Dr. J. Waller, Overveen.
Wijma, Dr. A. S., „	Zeper, Dr. S. A. Waller, Assen.
Ykema, K., St. Nicolaasga.	Zondervan, J., Betterwird.
Ykema, J., Huizum.	Zwart, A., Bergum.
Yntema, Ds. J., Oudebildtzijl.	Zwart, P. Th., Bolsward.
Yntema, Dr. L., Leeuwarden.	Zweers, J., Wolvega.
Ynzonides, H., Buitenpost.	Zwerver, J. M., 's Gravenhage.
Ijpma, J. H., Arum.	Zijlstra, G. J., Pietersbierum.
Ijska, A. S., Munnikeburen.	Zijlstra, L., Leeuwarden.
Zaaijer, Az., Dr. J., Oosterbeek.	Zijlstra, R., Beetsterzwaag.
Zee, Sj, de, Irnsum.	Zijlstra, Mej. W., Buren (Ameland).
	Zijpp, N. van der, Amsterdam.

DONATRICES.

Andreae, Mej. M. Beuker, Leeuwarden.	Rengers-geb. van Welderen Rengers, Mevr.
Andreae-geb. Huber, Mevr. wed. Mr.	Q. J. baronesse van Burmania, Zeist.
A. J., Oosterbeek.	Vos van Steenwijk, Baronesse C. J. de,
Brunings, Mevr. B. T., Assen, Funen	Canada.
(Denemarkea).	

GENOOTSCHAPPEN EN INRICHTINGEN,
DIE IN CORRESPONDENTIE STAAN MET HET
FRIESCH GENOOTSCHAP.

A. BUITENLANDSCHE.

1. Der Aachener Geschichtsverein, te *Aken*.
2. Das königliche Staatsarchiv, te *Aurich*.
3. Die Preussische Staatsbibliothek, te *Berlijn*.
4. Verein von Altertumsfreunden im Rheinlande, te *Bonn*.
5. Die hist. Gesellschaft des Künstlervereins, te *Bremen*.
6. Verein für Chemnitzer Geschichte, te *Chemnitz*.
7. Bergischer Geschichtsverein, te *Elberfeld*.
8. Gesellschaft für bildende Kunst und vaterl. Altertümer, te *Emden*.
9. Kgl. Akad. gemeinnütziger Wissenschaften, te *Erfurt*.
10. Fuldaer Geschichtsverein, te *Fulda*.
11. Der Oberhessische Geschichtsverein, te *Giessen*.
12. Rügisch-Pommerscher Geschichtsverein, te *Greifswald*.
13. Historischer Verein für Niedersachsen, te *Hannover*.
14. Das Provinzial-Museum, te *Hannover*.
15. Badische Universitätsbibliothek, te *Heidelberg*.
16. Vogtländischer altertumsforschender Verein, te *Hohenleuben*.
17. Nordfriesischer Verein für Heimatkunde und Heimatliebe, te *Husum* (Oost-Friesland).
18. Verein für Thüringische Geschichte und Altertumskunde, te *Jena*.
19. Der anthropol. Verein in Schleswig-Holstein, te *Kiel*.

20. Gesellschaft für Schleswig-Holstein-Lauenburgische Geschichte, te *Kiel*.
21. Königliche und Universitäts-Bibliothek, te *Königsberg*.
22. Physikalisch-oekonom. Gesellschaft, te *Königsberg*.
23. Geschichte- und altertumsforschender Verein, te *Leisnig*.
24. Verein für Lübeckische Geschichte und Altertumskunde, te *Lübeck*.
25. Hansische Geschichtsblätter, te *Lübeck*.
26. Verein für Geschichte der Stadt Meissen, te *Meissen*.
27. Das Germanische Museum, te *Neurenberg*.
28. Oldenburger Verein für Altertumskunde und Landesgeschichte, te *Oldenburg*.
29. Historischer Verein, te *Osnabrück*.
30. Hist. Gesellschaft für die Provinz Posen, te *Posen*.
31. Historischer Verein der Oberpfalz und Regensburg, te *Regensburg*.
32. Verein für Mecklenburgische Geschichte, te *Schwerin*.
33. Verein für Geschichte und Altertümer der Herzogtümer Bremen und Verden, te *Stade*.
34. Universitäts- und Landes-bibliothek, te *Straatsburg*.
35. Verein für Kunst und Altertum in Ulm und Oberschwaben, te *Ulm*.
36. Harzverein für Geschichte und Altertümer, te *Wernigerode*.
37. Altertumsverein für Zwickau und Umgegend, te *Zwickau*.
38. Historischer Verein für Steiermark, te *Graz*.
39. Das Kongelige Bibliothek, te *Kopenhagen*.
40. La Société Royale des Antiquaires du Nord, te *Kopenhagen*.
41. Finnische Altertumsgesellschaft, te *Helsingfors*.
42. Kungl. Vitterhetts Historie och Antikuitets Akademien, te *Stockholm*.
43. Kongl. Humanistica Vetenskaps-Samfundet, te *Upsala*.

44. Universiteits-bibliotheek, te *Christiania*.
 45. La Société des Antiquaires de Picardie, te *Amiens*.
 46. La Société historique de *Compiègne*.
 47. La Société des Antiquaires de France, te *Parijs*.
 48. Bibliothèque d' Art et d' Archéologie, te *Parijs*.
 49. La Société française d' Archéologie pour la conservation des monuments historiques, te *Tours*.
 50. L'Institut Royal Grand-Ducal de *Luxemburg*.
 51. La Société des Sciences, des Arts et des Lettres du Hainaut, te *Bergen*.
 52. La Bibliothèque Royale de Belgique, te *Brussel*.
 53. La Société d' Archéologie de *Bruzelles*.
 54. De Koninklijke Vlaamsche Academie voor taal- en letterkunde, te *Gent*.
 55. De Mij. van Geschied- en Oudheidkunde, te *Gent*.
 56. L' Institut Archéologique, te *Luik*.
 57. Cercle Archéologique, Littéraire et Artistique de Malines, te *Mechelen*.
 58. Oudheidkundige Kring van het Land van Waes, te *St. Nicolaas*. Vlaanderen.
 59. La Société scientifique et littéraire de *Tongres*.
 60. Manchester Literary and Philosophical Society, te *Manchester*.
 61. The American Philosophical Society, te *Philadelphia (Pa.)*.
 62. The Smithsonian Institution, United States National Museum, te *Washington*.
 63. Public Library Museum and National Gallery of Victoria, te *Melbourne* (Australië).
 64. Museu Nacional, te *Rio de Janeiro*.
 65. De centrale Bibliotheek van het Departement van Landbouw, te *Pretoria*. (Transvaal).
-

B. BINNENLANDSCHE.

1. Stedelijk Archief, te *Alkmaar*.
2. Vereeniging Fléhite, te *Amersfoort*.
3. Het Koninklijk Oudheidkundig Genootschap, te *Amsterdam*.
4. De Koninklijke Academie van Wetenschappen, te *Amsterdam*.
5. De Universiteits-Bibliotheek, te *Amsterdam*.
6. Het Scheepvaartk. Museum, te *Amsterdam*.
7. Gelre, vereeniging ter beoefening van Geldersche geschiedenis en recht, te *Arnhem*.
8. Het Provinciaal Museum van Oudheden in Drente, te *Assen*.
9. Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen, te *Batavia*.
10. De Stadsbibliotheek, te *Deventer*.
11. Vereeniging „die Haghe”, te *'s Gravenhage*.
12. De Koninklijke Bibliotheek, te *'s Gravenhage*.
13. De Heraldische Vereeniging „de Nederlandsche Leeuw”, te *'s Gravenhage*.
14. Het Leesmusem, te *Groningen*.
15. De Universiteits-Bibliotheek, te *Groningen*.
16. Teyler's Genootschap, te *Haarlem*.
17. De Stedelijke Bibliotheek, te *Haarlem*.
18. De Redactie van de Bijdragen voor de geschiedenis van het Bisdóm Haarlem, te *Haarlem*.
19. Het Provinciaal Genootschap van Kunsten en Wetenschappen in Noord-Brabant, te *'s Hertogenbosch*.
20. De Bibliotheek der Gemeente *Kampen*.
21. De Provinciale Bibliotheek, te *Leeuwarden*.
22. De Stedelijke Bibliotheek, te *Leeuwarden*.
23. Het Selskip for Fryske tael- en skriftenkennisse, te *Leeuwarden*.
24. De Openbare leeszaal en bibliotheek, te *Leeuwarden*.
25. Het Gymnasium, te *Leeuwarden*.

26. De Rijks Hoogere Burgerschool, te *Leeuwarden*.
27. Het Rijksmuseum van Oudheden, te *Leiden*.
28. De Universiteits-Bibliotheek, te *Leiden*.
29. De Maatschappij van Nederlandsche Letterkunde, te *Leiden*.
30. La Société historique et archéologique dans le duché Limbourg, te *Maastricht*.
31. Het Zeeuwsch Genootschap van Wetenschappen, te *Middelburg*.
32. Het Leeskabinet, te *Rotterdam*.
33. Het Archief der Gemeente *Rotterdam*.
34. Gemeente-Bibliotheek van *Rotterdam*.
35. Het Historisch Genootschap, te *Utrecht*.
36. Het Provinciaal Utrechtsch Genootschap, te *Utrecht*.
37. Het Aartsbisschoppelijk Archief, te *Utrecht*.
38. De Vereeniging voor Overijsselsch Regt en Geschiedenis, te *Zwolle*.

De *verslagen* worden verzonden aan het Museum van Oudheden, te *Groningen*; de Commissie tot bewaring van voorwerpen van Geschiedenis en Kunst, te *Nijmegen*; het Stedelijk Museum, te *Leiden*; het Westfriesch Museum, te *Hoorn*; de Vereeniging „Rembrandt”, te *Amsterdam*; de Rijks-commissie voor de inventarisatie van Monumenten te 's *Gravenhage*; de Redactie van het römisch-germanisches Korrespondenz-Blatt, te *Trier*.
